

Riksdagens protokoll 1997/98:37

Måndagen den 1 december

Kl. 10.00 – 12.57

Protokoll
1997/98:37

1 § Justering av protokoll

Justerades protokollet för den 25 november.

2 § Meddelande om information från regeringen

Tredje vice talmannen meddelade att efter frågestunden *torsdagen den 4 december* omkring kl. 15.00 skulle kulturminister Marita Ulvskog lämna information om kulturåret 1998.

3 § Svar på interpellation 1997/98:74 om säkerhetskontroll som skäl för nekat uppehållstillstånd

*Svar på
interpellationer*

Anf. 1 Statsrådet PIERRE SCHORI (s):

Herr talman! Henrik S Järrel har frågat mig vilka åtgärder jag avser vidta för att den enskildes rättstrygghet skall vara tillgodosedd i de fall då dennes intresse av korrekt behandling skall vägas mot skäl som rör rikets säkerhet. Med den enskilde avses, såvitt jag förstår, i detta fall enskilda utlänningar som ansöker om tillstånd att bosätta sig i Sverige. I interpellationen hänvisas främst till ett av regeringen tidigare avgjort utlänningsärende, nämligen rörande den irakiske läkaren Zewar Al-Dabbagh.

Som Henrik S Järrel själv har angivit i sin interpellation är jag förhindrad att yttra mig i ett enskilt ärende, men jag vill ändå belysa några frågor som är relevanta i sammanhanget.

Sveriges riksdag har slagit fast att Sverige, i likhet med flertalet av världens stater, skall ha en reglerad invandring. Grundprincipen är alltså att Sverige självt bestämmer när en utlänning skall tillåtas bosätta sig respektive inte tillåtas bosätta sig i landet. Det är alltså inte någon självklar rättighet för en utländsk medborgare att bosätta sig i Sverige. Vår utlänningslag, och internationella konventioner, reglerar vilka personer som har rätt till uppehållstillstånd i Sverige. Det är här fråga om personer som är att betrakta som flyktingar eller som är skyddsbehövande av andra skäl. I övrigt får uppehållstillstånd ges till utlänningar av anknytnings-skäl, arbetsmarknadsskäl eller av humanitära skäl. Medborgare i Norden och Europeiska unionen har dessutom möjlighet att bosätta sig och arbeta i Sverige. Till detta kommer möjligheten att bevilja tillfälliga uppehålls

tillstånd inom ramen för s.k. internationellt utbyte. Det är i dessa fall fråga om personer som kommer till Sverige som s.k. gäststuderande, gästforskare eller gästarbetare. En förutsättning för att ett sådant tillfälligt uppehållstillstånd skall beviljas är att personen i fråga återvänder till hemlandet efter avklarade studier eller arbete. Syftet med det internationella utbytet är att den kunskap och erfarenhet som erhålls under vistelsen i Sverige skall komma till användning i personens hemland.

Jag vill också kort redogöra för de viktiga principer som gäller myndigheters skyldighet att informera en enskild part innan ett ärende avgörs.

I förvaltningslagen finns bestämmelser om parts rätt att få del av uppgifter (16–17 §§). Reglerna innebär bl.a. att ett ärende inte får avgöras utan att en part har underrättats om en uppgift som har tillförts ärendet. En part skall också ges tillfälle att yttra sig om en sådan uppgift. Enligt förvaltningslagen gäller denna underrättelseskyldighet dock med de begränsningar som följer av 14 kap. 5 § sekretesslagen.

En grundläggande princip i den nämnda bestämmelsen är att en part skall ha rätt att ta del av uppgifter och handlingar i ett ärende trots att sekretess råder. En handling får emellertid inte lämnas ut om det med hänsyn till något allmänt eller enskilt intresse är av synnerlig vikt att en sekretessbelagd uppgift i handlingen inte röjs. I sådant fall skall myndigheten på annat sätt lämna parten upplysning om vad materialet innehåller, i den mån det behövs för att denne skall kunna tillvarata sin rätt. En sådan upplysning kan dock underlåtas om den skulle allvarligt skada det intresse som sekretessen skall skydda. Det är alltså fråga om en mycket delikat avvägning mellan partsinsynen å ena sidan och sekretesshänsynen å den andra, och ett undanhållande av uppgifter skall endast ske när det finns mycket tungt vägande skäl för det. Ibland kan så vara fallet i ärenden som rör just rikets säkerhet.

Henrik S Järrel frågar mig alltså vilka åtgärder jag tänker vidta för att den enskildes rättstrygghet skall vara tillgodosedd i sådana fall som jag just tagit upp. En rättssäker process för att avgöra utlänningsärenden är nödvändig. Den nuvarande processordningen uppfyller enligt min mening högt ställda krav. Ytterligare åtgärder kan kanske ändå vidtas för att säkerställa att ärendena redan i ett tidigt skede blir allsidigt belysta och att den som berörs själv får komma till tals. Genom den senaste ändringen av utlänningslagen (SFS 1996:1376), som trädde i kraft den 1 januari 1997, fastställs bl.a. att avvisning av en asylsökande inte får beslutas utan att muntlig handläggning genomförts. Vi går nu vidare på den inslagna vägen och prövar frågan om processen generellt skall föras som tvåpartsprocess. Genom den parlamentariska utredning som tillsatts av regeringen i slutet av januari i år (Ny instans- och processordning i utlänningsärenden m.m., 1997:20, även kallad NIPU), kommer en översyn att göras av rättsordningen rörande utlänningsärenden. Kommittén skall bl.a. ta ställning till om en tvåpartsprocess skall införas generellt avseende ärenden enligt utlänningslagen och om prövningen skall göras av domstolar, domstolsliknande organ eller renodlade förvaltningsmyndigheter. Kommittén skall också studera vilka åtgärder som kan vidtas för att tillgodose krav på partsinsyn och sekretess i en tvåpartsprocess.

Regeringen har alltså, herr talman, redan innan det av Henrik S Järrel åberopade utlänningsärendet blev aktuellt, genom tillsättandet av nämnda kommitté, vidtagit åtgärder för att om möjligt på ett bättre sätt tillgodose

den enskildes rättstrygghet i utlänningsärenden, även i de svåra och känsliga fall då säkerhets- och sekretessaspekter kommer in i bilden.

Henrik S Järrel har i interpellationen även berört en lagändring som trätt i kraft den 1 januari 1997 och som enligt honom innebär att Utlänningsnämnden inte längre har möjlighet att överlämna förnyade ansökningar om uppehållstillstånd till regeringen för ”över”-prövning. Det bör slås fast att prövningen av en ny ansökan tar sikte på att bedöma omständigheter som inte har prövats förut i ärendet. Det är alltså inte rätt att kalla bedömningen av en ny ansökan om uppehållstillstånd för överprövning.

Anf. 2 HENRIK S JÄRREL (m):

Herr talman! Låt mig först och främst tacka statsrådet Schori för det ganska utförliga svaret på min interpellation.

Sedan vill jag gärna ge statsrådet ett erkännande för att regeringen i elfte timmen backade och beviljade den irakiske läkaren Zewar Al-Dabbagh ett tillfälligt uppehållstillstånd intill slutet av maj i nästa år.

Å andra sidan kanske man också utan överdrift kan påstå att regeringen och statsrådet i detta fall inte hade några egentliga alternativ att tillgå, med hänsyn till gällande föreskrifter och praxis.

Man kan i och för sig resa en rad frågor i anslutning till hur regeringen och berörda myndigheter har handlagt Al-Dabbaghs ärende, i varje fall under drygt senare hälften av hans elvaåriga vistelse här i landet.

I övrigt är statsrådet och jag i princip ense om grunderna för en reglerad invandring i vårt land. När regeringen fattade sitt beslut om utvisning den 19 juni i år måste hotet om tortyr, misshandel och kanske t.o.m. avrättning i Irak ha varit lika överhängande som nu. Det är bl.a. sedan länge känt för svenska myndigheter att Al-Dabbagh inte infann sig för tjänstgöring i Iraks båda krig med Iran och Kuwait. Hans regimkritiska inställning är inte heller någon nyhet. Det är naturligtvis inte heller särskilt sannolikt att utsikterna till en skonsammare behandling av honom i Irak skulle öka om ett halvår eller så.

Är det humant att låta en människa som har arbetat och försörjt sig och sin familj här i elva år leva halvårsvis i något slags otrygg nåder? Svaret på den frågan är givetvis att så inte är fallet.

Även när det gäller hans anknytning till Sverige ligger den fast i det att han här har sin hustru och sina tre barn. Man kan knappast tänka sig en starkare anknytning. Anknytningen fanns i och för sig redan i juni och för övrigt sedan flera år tillbaka. Det är svårt att se att det där skulle bli någon ändring framöver. Familjen lär ha rotat sig och Al-Dabbagh *är* en uppskattad och efterfrågad ortopedkirurg vid Karolinska sjukhuset.

Märk dock att reflexioner av dessa och andra slag kan man göra i fallet Al-Dabbagh utifrån en alldeles speciell omständighet, nämligen att han av säpo, Säkerhetspolisen, sedan fler år har betraktats som en potentiell säkerhetsrisk. Likväl har han upprepade gånger beviljats förlängda uppehållstillstånd. Det förefaller i och för sig något ologiskt, såvida inte syftet har varit att för säpos del skaffa sig en längre observationstid. Enligt regeringens i förra veckan, den 27 november, fattade beslut betraktas dock Al-Dabbagh alltså som en säkerhetsrisk.

Herr talman! Statsrådet är av konstitutionella skäl förhindrad att uttala sig i enskilt ärende under prövning, och det begär jag inte heller av ho-

Prot. 1997/98:37

1 december

*Fel! Okänt
växelargument.*

nom i dagens debatt. Däremot har det varit viktigt för mig att beröra några punkter i ärendet Al-Dabbagh därför att ärendet erbjuder ett gott åskådningsexempel när det gäller vissa principiella brister av rättssäkerhetskaraktär då s.k. säkerhetskontroll utgör grund för nekat uppehållstillstånd. Handläggningen av det här ärendet lämnar en del övrigt att önska i detta hänseende.

Vi skall först dock göra klart att såväl statsrådet som jag är ense om att vi behöver en säkerhetstjänst i landet. Det är förvisso inte dess vara eller icke vara som debatten i dag handlar om. Däremot handlar det mer om formerna för hur säpos verksamhet bör bedrivas, vilka uppgifter som skall få ligga till grund för bedömningar av olika slag, kontroll av äkthet och grad av befogenhet vid uppgifters inlämnande etc., etc. – kort sagt: krav på ett genuint kvalitetsarbete där kunskap mer än gissning är ledstjärnan.

Anf. 3 Statsrådet PIERRE SCHORI (s):

Herr talman! Jag ser Henrik S Järrels interpellation som ett uttryck för den oro och undran som många känner i Sverige kring ärenden av den här karaktären, och det ju är inte så konstigt. Det är en mycket svår fråga. Det rör sig om en unik regim i Bagdad som förtrycker sina medborgare. Det rör sig om sekretessärenden, Säkerhetspolisen och sådant. Det rör sig inte minst om begränsad insyn i ärendena. Därför är frågan helt motiverad.

Den 19 juni följde regeringen lagen, vilket vi också gjorde nu senast. Det var alltså inte fråga om något backande. Europakommissionen har också yttrat sig i frågan och följde regeringens beslut från i juni. Att vi nu följde lagen igen i det här fallet, där det skyddsbehov som uppstått åberopas, beror på att regeringen inte längre kan utesluta att Al-Dabbagh, genom sina regimkritiska uttalanden och den uppmärksamhet som ärendet har tilldragit sig, vid en återkomst till hemlandet skulle komma att utsättas för tortyr eller annan omänsklig behandling. Den fruktan som åberopas måste därmed numera vara välgrundad. Det är alltså nya omständigheter sedan beslutet fattades i juni, så beslutet följer lagen.

Jag har också sagt i mitt svar att vi nu går vidare och ser om man i kommittén som prövar rättsprocessen ytterligare kan öka insynen för parten i det här fallet, även när det gäller sekretess.

Jag vill därmed tacka Henrik S Järrel för hans interpellation, och jag är övertygad om att vi färdas i samma riktning här.

Anf. 4 HENRIK S JÄRREL (m):

Herr talman! Vi har nyligen haft en särskild SÄPO-debatt här i kamaren. Av den framgick bl.a. att regeringen överväger former för ökad insyn i säpos verksamhet. Det är nödvändigt, även om det också ofrånkomligen ligger i sakens natur att det ofta handlar om mycket grannliga avvägningar mellan öppenhet och sekretess. Men det är t.ex. inte acceptabelt att utvisa en utlänning ur landet med stämpeln säkerhetsrisk utan att vederbörande ges möjlighet att under juridiskt betryggande former försvara sig och sin sak inför ett opartiskt organ. Som det nu är framstår ju säpo som både åklagare och domare i en och samma roll.

I sådana här situationer är det angeläget att den som är stämplad som en säkerhetsrisk, utlänning eller ej, har tillgång till fristående juridiskt

biträde i den mån säkerhetsrisken åberopats som grund för ingripande av något slag.

Statsrådet antyder att ytterligare åtgärder kan vidtas för att säkerställa att ärenden redan i ett tidigt skede blir allsidigt belysta och att den som berörs själv får komma till tals. Muntlig handläggning i utlänningsärenden tillförsäkras numera sedan den 1 januari i år, och det är bra. Det sker med juridiskt biträde, utgår jag ifrån.

Genom den nya parlamentariska utredningen, som statsrådet berör, vill regeringen också göra en översyn av rättsordningen rörande utlänningsärenden, där bl.a. frågan om tvåpartsprocess vid t.ex. domstol eller domstolsliknande organ kommer att övervägas. Utredningen skall också pröva vilka åtgärder som kan vidtas för att tillgodose krav på partsinsyn och sekretess i en tvåpartsprocess. Jag anser att detta är en utveckling i rätt riktning och menar att regeringen har alla skäl att i detta sammanhang även väga in sådana utlänningsfall, likt Al-Dabbaghs, där s.k. säkerhetskontroller har aktualiserats. Där om någonsin riskerar nämligen den enskildes rättssäkerhetsskydd att allvarligt åsidosättas med nuvarande ordning. Det förutsätter i sin tur, om jag har uppfattat justitieministern rätt vid riksdagens SÄPO-debatt häromveckan, att en översyn görs av de rutiner för uppgiftslämnande och faktakontroll som har tillämpats av landets säkerhetstjänst.

Herr talman! Enligt regeringsformen 1 kap. 9 §, en av vårt lands grundlagar, har domstolar, förvaltningsmyndigheter och andra som fullgör uppgifter inom den offentliga förvaltningen att i sin verksamhet beakta allas likhet inför lagen samt att iaktta saklighet och opartiskhet. Detta kan tyckas självklart, men en rättsstat utmärks också av att respekten för människovärdet visar sig i en human, öppen och tolerant inställning mot sin nästa, oberoende av varifrån han eller hon kommer. Här har vi dock ännu en bit kvar att vandra, även om vi redan hunnit ett gott stycke på vägen.

Överläggningen var härmed avslutad.

4 § Svar på interpellation 1997/98:77 om biståndspolitiken och kampen för mänskliga rättigheter

Anf. 5 Statsrådet PIERRE SCHORI (s):

Herr talman! Viola Furubjelke har frågat mig i vilken form regeringen avser informera riksdagen om arbetet kring mänskliga rättigheter och hur Sverige genom biståndspolitiken ytterligare kan stärka utvecklingen mot demokrati och respekt för de mänskliga rättigheterna.

Förändringar i vår omvärld innebär både nya förutsättningar och nya utmaningar för svensk utrikes- och biståndspolitik. Det har t.ex. aldrig tidigare funnits sådana möjligheter som nu att på olika sätt verka för demokratimålet i utvecklingssamarbetet. De flesta av de svenska samarbetsländerna har numera demokratiskt valda regeringar. I de allra flesta länder finns en önskan om att utveckla och stärka demokratin och att leva upp till de åtaganden som anslutning till konventioner om mänskliga rättigheter innebär. Samtidigt kan vi konstatera att mycket grava över-

Prot. 1997/98:37

1 december

*Fel! Okänt
växelargument.*

*Fel! Okänt
växelargument.*

grepp mot de mänskliga rättigheterna fortfarande äger rum – varje dag runt om i världen. Inte minst utsatt är civilbefolkningen som drabbas av väpnade konflikter.

Sverige har en lång demokratisk tradition. Vår historia som ett alliansfritt land utan kolonialt förflutet gör oss till en trovärdig, respekterad och eftertraktad samarbetspartner för många länder i förändring. Sverige har möjlighet att spela en strategisk och positiv roll i känsliga och svåra processer. Men för att kunna spela denna roll finns behov av att konkretisera politiken och utveckla samarbetsformerna. Samordning mellan bilaterala och multilaterala insatser behöver utvecklas liksom den politiska dialogen som instrument.

Som framgår av budgetpropositionen avser regeringen att under våren 1998 överlämna två skrivelser till riksdagen med anknytning till mänskliga rättigheter och demokrati: en om mänskliga rättigheter i framtida svensk utrikespolitik och en om stöd till demokratisering och respekt för de mänskliga rättigheterna genom utvecklingssamarbetet. Skrivelserna bygger på ett fördjupat policyarbete inom Regeringskansliet och fastställer riktlinjer för den framtida politiken. Det är också en viktig form för djupgående information till och dialog med riksdagen.

Översynen av mänskliga rättigheter i utrikespolitiken kommer att klargöra mål och riktlinjer för den framtida svenska utrikespolitiken när det gäller mänskliga rättigheter. Underlag för skrivelsen är en studie om aktuella frågor och tänkbar utveckling inom området. Här inkluderas de mänskliga rättigheternas universalitet, förslag till en effektivisering av människorättsarbetet inom Förenta nationerna och ett förbättrat skydd av de mänskliga rättigheterna i samband med väpnad konflikt och fredsbevarande operationer. Naturligtvis kommer även de ekonomiska, sociala och kulturella rättigheternas integration i det internationella systemet för övervakning av de mänskliga rättigheterna att behandlas.

Utgångspunkten för översynen är att mänskliga rättigheter även fortsättningsvis skall vara en integrerad del av utrikespolitiken. Det sker genom att en konsekvent politik på området mänskliga rättigheter avspeglar sig i såväl multilateral som bilateral politik.

Skrivelsen om demokrati och mänskliga rättigheter i utvecklingssamarbetet har som syfte att utveckla ett sammanhållet förhållningssätt till demokrati och mänskliga rättigheter i utvecklingssamarbetet. Vi avser att närmare precisera politiken för stöd till demokratisering och respekten för mänskliga rättigheter både i det långsiktiga utvecklingssamarbetet och i det humanitära biståndet. Samarbetet såväl med regeringar som med det civila samhället kommer att beröras.

Vi ser dessa båda skrivelser som ett konkret och framåtblickande bidrag till MR-året 1998, då 50-årsminnet av FN:s allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna högtidlighålls världen över. Härutöver förbereder Utrikesdepartementet i samarbete med frivilligorganisationer olika insatser för att under MR-året öka medvetenheten och kunskaperna inte minst hos ungdomen om de mänskliga rättigheternas betydelse.

Herr talman! Avslutningsvis vill jag beröra frågan om den löpande informationen till riksdagen. Vad gäller det svenska utvecklingssamarbetet har budgeten länge varit det viktigaste instrumentet, inte bara som underlag för den årliga budgetberedningen utan också som informationskälla. Det alltmer komplexa samarbetet, som genomgående bygger på en

helhetssyn på samarbetsländerna, kräver nu en mer omfattande redogörelse än vad som kan förenas med kraven i den reformerade budgetprocessen.

För närvarande görs därför en översyn om hur informationen till riksdagen om samarbetsländerna skall kunna förbättras. Det är min avsikt att presentera en årlig redovisning av vårt utvecklingssamarbete. Förutom inriktning, omfattning och resultat skall det också ges en beskrivning av de viktigaste samarbetsländerna vad det gäller frågor som är av särskild vikt för utvecklingssamarbetet. Bland dessa återfinns naturligtvis frågan om de mänskliga rättigheterna. Jag ser fram emot en fördjupad diskussion med riksdagen om detta i samband med presentationen av de två skrivelserna.

Anf. 6 VIOLA FURUBJELKE (s):

Herr talman! Jag ber att få tacka biståndsministern för svaret.

Demokrati och mänskliga rättigheter har länge varit ett viktigt mål i utvecklingssamarbetet, men det målet har fått ökad betydelse efter det kalla krigets slut när ideologierna inte längre är motorn i kriget mellan länder. Vi ser i stället interna konflikter som väldigt ofta har sin upprinnelse i just mänskliga rättighets-kränkningar.

Därför är det väldigt bra att mänskliga rättighets-begreppet nu genomsyrar inte bara utvecklingssamarbetet utan också utrikespolitiken i stort, liksom det tidigare också har gjort och framgent bör göra i ytterligare utsträckning när det gäller handeln med krigsmateriel.

Det är tre områden där utrikesutskottet har att ta hänsyn till mänskliga rättighets-kriteriet. Vi fäster väldigt stor betydelse vid detta.

Nästa år är det mycket riktigt 50-årsjubileet av FN:s allmänna deklaration om mänskliga rättigheter. Den innehåller ett trettiotal grundsatser. Det handlar om rätten till liv, frihet och personlig säkerhet, skydd mot tortyr, åsiktsfrihet, religionsfrihet m.m. Dessa grundsatser konkretiserades senare i *Bill of Human Rights*, som är grundstenen i mänskliga rättighetskonventionerna.

Det är oerhört viktigt att de länder som vi samarbetar med inom utvecklingssamarbetet får klart för sig att Sverige fäster stor vikt vid efterlevnad av dessa konventioner.

Det finns särskilt två områden där Sverige har varit aktivt. Det gäller konventionen om barnets rättigheter och frågorna om kvinnans rättigheter. Jag tycker att vi har ett särskilt ansvar att profilera oss där. Jag vill väldigt gärna trycka på det som biståndsministern säger i sitt svar, dvs. att vi skall föra en konsekvent politik som inte bara vänder sig till våra samarbetsländer. Vi skall också försöka få den politiken att genomsyra FN:s utvecklingssamarbete. Det multilaterala biståndet måste i konsekvensens namn också genomsyras av en känsla för respekt för mänskliga rättigheter.

Jag skulle vilja att biståndsministern utvecklade frågan om barnens och kvinnornas rättigheter. Jag vill dessutom ytterligare trycka på det som är upprinnelsen till denna interpellation, nämligen det behov som riksdagen och i synnerhet utrikesutskottet har av att fortlöpande få information om hur arbetet med mänskliga rättigheter bedrivs. Det behövs i synnerhet en ordentlig årlig genomgång. Det har varit en återkommande önskan från utrikesutskottet att vi skall få en sådan redogörelse.

Prot. 1997/98:37

1 december

*Fel! Okänt
växelargument.*

Anf. 7 BERTIL PERSSON (m):

Vi har alltid från Moderaternas sida ansett att respekten för de mänskliga rättigheterna är grundläggande i hela u-världen. Det är basen för all utveckling mot framtiden. Vi menar att biståndet är en viktig väg att påverka vissa av de länder som vi nu tänker på gemensamt. Genom att vi i biståndet tydligt markerar våra avsikter får vi också en inverkan på utvecklingen i länderna. Pengar har en förunderlig förmåga att påverka människors beteenden.

Det har bekymrat oss ganska mycket, därför att vi tycker att redovisningen av mänskliga rättighets-situationen har stor betydelse när vi skall ta ställning till inte minst det bilaterala samarbetet med en rad olika utvecklingsländer. Läget har väl närmast utvecklats dithän att utskottet är på väg att, om vi inte får se detta, komma med ett tillkännagivande i frågan. Nu fick vi ett löfte, och jag utgår från att det också kommer att genomföras och att inte regeringen hoppas på att räddas av gonggongen och en ny regering till nästa budgethantering.

Jag utgår nämligen ifrån, för jag känner biståndsministern väl, att det här med läget för mänskliga rättigheter är väl känt i Utrikesdepartementet och att det följs upp noggrant. Det gick för den borgerliga regeringen att presentera det här för riksdagen. Det borde vara fullt möjligt även för en socialdemokratisk regering att låta detta kunnande gå vidare till riksdagen just i den situation då vi skall behandla nästa års budget och vi därför har möjlighet att påverka de här frågorna.

Anf. 8 Statsrådet PIERRE SCHORI (s):

Herr talman! Låt mig börja med det senaste inlägget – och Viola Furubjelkes senaste påpekande också. Det är sant att vi från socialdemokratisk sida inte var helt entusiastiska när den borgerliga regeringen införde några rader om situationen för mänskliga rättigheter i informationen till riksdagen i sin budgetproposition. Vi tyckte att några rader om mänskliga rättigheter i sammanhanget var ett alldeles för trubbigt, schematiskt in-

strument för att man skulle kunna grunda någon slags politik på detta. Det här är ett mycket komplext förhållande med demokrati, mänskliga rättigheter, utvecklingsprocesser, fattigdom och sådant. Det behövs en grundligare analys. Det räcker inte att man bara hakar på ungefär som amerikanerna gör med sina årliga redovisningar av mänskliga rättigheter. De är oftast politiskt styrda, det vet vi. Det beror på den politiska konjunkturen i USA vilken typ av omdömen man gör.

Det var vi tveksamma till, och vi ville därför fundera. Däremot är det fullkomligt legitimt, som både Viola Furubjelke och Bertil Persson påpekar, att man har någon slags resonemang och redovisning av detta när det gäller de länder vi samarbetar med, självfallet. Det är därför vi nu kommer med genomarbetade skrivelser vad gäller både mänskliga rättigheter och demokrati. Därvidlag tror jag också att man årligen kan göra en presentation av de mänskliga rättigheterna i relief till den grundligare analys och diskussion som även riksdagen naturligtvis skall vara med om. Det är ju syftet med det hela. På det sättet tror jag att vi kan få en gemensam bas att stå på. De mänskliga rättigheterna innebär ju så mycket utöver det som man traditionellt kallar individens enskilda rättigheter. De har med ekonomiska och sociala rättigheter och med fattigdomssituationen att göra.

De här skrivelserna kommer alltså. Det kommer en årlig redovisning där även de mänskliga rättigheterna kommer med. Jag vill också säga att jag har förstått att det inom Utrikesdepartementet – det kan jag väl avslöja här – finns en ganska utförlig årlig redovisning av de mänskliga rättigheterna. Den har tidigare nästan betraktats som internt arbetsmaterial. Jag ser inget hinder för att detta kan delas med utrikesutskottet framöver med den sekretess som finns där. Med denna solfjäder av olika aktiviteter och informationer tror jag nog att vi kan komma till en gemensam syn att det här är fullödigt. Jag tror att det är så.

Får jag därmed återkomma till Viola Furubjelkes sakdiskussion. När det gäller barnen är det ju en trovärdighetsfråga, tycker jag, att vi i konkret handling följer upp de åtaganden vi har gjort genom barnkonventionen och genom exempelvis det möte som var i Oslo, internationella konferensen om barnarbete. Vi måste följa upp detta på alla håll. I det svenska biståndet skall barnens rättigheter, precis som frågan om *gender*, vara genomsyrande. Vi har diskuterat en handlingslinje här. Det förekommer ju barnarbete i många av våra samarbetsländer, inte minst i Indien. Där räknar man med ungefär 200 miljoner.

Hur skall man då attackera en sådan fråga? Många anser ju att barnen bidrar till brödfödan i familjen. Vi måste helt enkelt välja ut de grövsta aspekterna när det gäller förtrampandet av barnens mänskliga rättigheter. Det gäller t.ex. barnsoldater, sexuell exploatering, slavarbete och sådana saker. Vi måste sätta upp som absoluta villkor att det måste bort. Vi måste även låta det genomsyra vårt arbete i övrigt. Jag kan här säga till Viola Furubjelke att jag tog upp detta i Bryssel i förra veckan i biståndsministerrådet. Jag vill att detta med barnens rättigheter också skall ingå i Lomédiskussionerna.

Anf. 9 VIOLA FURUBJELKE (s):

Herr talman! Jag välkomnar de här informationerna om barnkonventionen och om att barnens rättigheter skall genomsyra vårt bistånd på samma sätt som kvinnors rättigheter, jämställdhetsmålet, har gjort det.

Prot. 1997/98:37

1 december

*Fel! Okänt
växelargument.*

**Fel! Okänt
växelargument.**

Jag skulle, med återopande av den tidigare debatten vilja säga att det självklart inte är så att vi anser att mänskliga rättigheter skall användas selektivt och i politiska syften. Det är universella värden som skall tillämpas lika av alla länder. För oss socialdemokrater är det självklart att biståndet är som svårast att genomföra där det som bäst behövs. Vi vill inte använda kriteriet om mänskliga rättigheter som en regulator för hur väl länderna sköter sig. Det är viktigt att man har en förtroendefull dialog så att man når resultat. Det är trots allt för att förbättra för enskilda människor och för grupper av människor, för folk i andra länder, som vi har utvecklingssamarbetet.

Där skulle jag vilja påminna om t.ex. den debatt som vi har haft om vårt bistånd till Kina. Det är visserligen inte ett samarbetsland men vi har ändå, tycker jag, lyckats åstadkomma några öar av demokratiutveckling i detta väldiga land. För de människor som berörs av detta är det oerhört positivt. Jag vill ta fram det som ett exempel på att man kanske måste gå fram med litet olika metoder i olika länder för att nå resultat. Det är viktigt att det är resultatintriktat.

När det gäller barnkonventionen har jag en fråga till biståndsmministern. Enligt konventionen har vi ansvar inte bara för svenska barn utan för all världens barn gemensamt. Det är åtagandet. Det har nyligen publicerats undersökningar som säger att svenska kommuner inte följer barnkonventionen. Nu vet jag att biståndsmministern näppeligen kan ha ansvaret för kommunernas efterlevnad, men det här handlar trots allt om en internationell konvention som skall tränga ned på basplanet i varje land. Jag skulle vilja höra om biståndsmministern har några kommentarer till den undersökning som vi nyligen fick ta del av via massmedierna.

Jag skulle också vilja höra om biståndsmministern ytterligare litet kan utveckla frågan om konditionalitet i biståndet när det gäller mänskliga rättigheter. Hur hårt kan vi gå fram? Hur skall vi bäst nå resultat? I övrigt välkomnar jag mycket de här båda skrivelserna. De gör att vi nästa år, och förhoppningsvis framgent, kommer att få en bra MR-dialog i riksdagen också.

Anf. 10 BERTIL PERSSON (m):

Herr talman! När det gäller barnens rättigheter instämmer jag med Viola Furubjelke. Från vår sida har vi uppfattningen att man inte skall ge bistånd till regeringar som allvarligt kränker de mänskliga rättigheterna. Det innebär inte att man inte skall ge bistånd till befolkningen i dessa länder. Men man bör finna andra kanaler än regeringarna för att stödja befolkningen i länder med korrupta regimer eller regimer som hindrar utvecklingen i landet.

Jag tycker att det här ärendet har en principiell betydelse. När riksdagen formulerar det så att man "utgår ifrån", upplever jag det som en betydelsefull signal. Jag är bekymrad över att denna signal inte fångades upp av Utrikesdepartementet. Det var inte bra.

Vi är alla överens om MR-frågornas betydelse, även om vi är beredda att driva frågorna litet hårdare i samarbetet med u-världen. En redovisning är ingen oöverstiglig ansträngning. Vi har nu fått ett löfte om att det som presteras på UD också kommer att ställas till utrikesutskottets förförande. Det är för oss naturligtvis den viktiga frågan.

Den här översiktliga rapporten tycker jag är viktig. Den är bra att få. Det är nödvändigt att diskutera vårt långsiktiga agerande när det gäller mänskliga rättigheter. Men samtidigt förändras situationen hela tiden. Det gör att det, när vi kommer till budgetbesluten, är angeläget för oss att känna till läget i våra samarbetsländer just när vi beslutar om pengarna. Det är därför vi också tycker att den årliga redovisningen är viktig. Om biståndsministern tycker att den borgerliga regeringen gjorde dåliga redovisningar så kan biståndsministern gärna få visa hur man gör bättre redovisningar.

Prot. 1997/98:37

1 december

*Svar på
interpellationer*

Anf. 11 Statsrådet PIERRE SCHORI (s):

Herr talman! Det är precis det vi tänker göra, och jag är faktiskt säker på att Bertil Persson också kommer att tycka det när han ser resultatet.

När det gäller barnkonventionen skall jag ta med det till regerings-sammanträdet, och jag skall delge utrikesutskottets ordförande synpunkten om svenska kommuner och barnkonventionen. Vi gör nu också en omfördelning inom biståndsbudgeten för att lägga 60 miljoner kronor på särskilda åtgärder riktade internationellt för att bekämpa barnarbetet och de vidrigaste avarterna.

Den fråga vi har att ställa oss är: Kan vi påverka situationen för mänskliga rättigheter överallt? Det kan vi antagligen inte. Får välja områden, och vi har naturligtvis ett särskilt ansvar när det gäller samarbetsländerna. Hur skall vi påverka när vi kan och tror oss kunna påverka? Skall vi inte också ha en viss långsiktighet? Det kan inte alltid vara helt rätt att se till hur situationen ser ut just nu. Man måste också se till utvecklingen. Är det en positiv utveckling eller en negativ utveckling? Vi får välja olika instrument.

Kina är ett exempel som är mycket delikat, som Viola Furubjelke åbe-ropade. Där har vi gått in med samarbete genom Raoul Wallenberg Insti-tute i Lund för att försöka utbilda fängelsedirektörer i mänskliga rättig-heter. Det kan ju låta konstigt. Men vi kan konstatera att det finns ett aktivt intresse, en nyfikenhet, en vilja att lära sig och ta till sig internat-ionella konventioner. Det är vår erfarenhet. De tycker att vi är en trovär-dig partner, att vi inte alltid bankar dem i huvudet utan att vi faktiskt vill dela med oss. Det tycker jag är viktigt att ta fasta på.

I Bryssel i förra veckan på biståndsministermötet berättade EU:s spe-cielle rapportör om de stora sjöarna och det som t.ex. skulle behövas i Burundi för den omedelbara situationen för mänskliga rättigheter. Det värsta som finns där just nu är situationen i fängelserna. Det finns 150 000 människor tätt packade som sillar i fängelser. Det bästa vi kunde göra för mänskliga rättigheter just nu var att hjälpa dem att bygga ytterli-gare fängelser, vilket låter konstigt, och jag tror inte att vi kommer att ägna oss åt detta. Men det visar en annan aspekt.

När det gäller Irak är det hopplöst att arbeta med denna regim. Vi måste finna andra medel. Vi har dem i vår asylpolitik och i humanitära insatser. Vietnam är ett sådant exempel på ett ihärdigt arbete där vi till-sammans med EU engagerar oss i att säga att vi är beredda på ett samar-bete under förutsättning att vi också kan diskutera MR och jobba med detta. Det gör vi i stället för att klippa av och isolera, som exempelvis USA gör gentemot Kuba, där man helt isolerar allting och inte har någon som helst möjlighet till påverkan. Man kan diskutera metoderna, långsik-

***Fel! Okänt
växelargument.***

tigheten och processen och hur vi vill nå resultat, och hur vi kan nå resultat.

Till sist vill jag säga följande. När det gäller konditionalitet, dvs. villkorat bistånd eller inte, tror jag att man skall lämna det bakom sig så mycket man kan. I stället skall vi finna samarbetsländer där vi är överens om partnerskapet och en gemensam grund för ett samhälles utveckling. Det kan sägas vara en positiv konditionalitet snarare än en negativ. Vad skall vi egentligen göra i länder som över huvud taget inte svarar på världssamfundets önskemål, som finns fastlagt i bl.a. FN:s deklaration om mänskliga rättigheter?

I stället skall vi koncentrera oss på länder som delar våra grundvärderingar, om man inte omedelbart kan gå in från en svensk situation. Man kan som exempel ta Indien. Kvinnans ställning där är ju undermålig av både religiösa och kulturella skäl. Men vi fortsätter ändå att arbeta för att påverka. Sverige är för övrigt det enda landet som bilateralt har ett MR-program med Indien, konstigt nog, men så är det. Jag skulle vilja komma till att vi får en positiv konditionalitet i den meningen att vi är överens med samarbetsländerna om ett slags kontrakt, ett partnerskap.

Överläggningen var härmed avslutad.

5 § Svar på interpellation 1997/98:88 om etniska och religiösa friskolor

Anf. 12 Statsrådet LEIF BLOMBERG (s):

Herr talman! Annika Jonsell har frågat om mina synpunkter på fristående skolor, drivna av religiösa eller andra grupper, när det gäller integrationen av invandrade människor i Sverige.

Skolan är en viktig mötesplats där människor med olika bakgrund kan lära känna varandra. För att den skall kunna bli en trygg och attraktiv mötesplats måste skolan vara öppen för alla. Det är viktigt att alla föräldrar kan skicka sina barn med förtroende till den offentliga skolan och att skolan också speglar samhällets etniska och religiösa mångfald inte bara genom eleverna utan också genom lärare och läromedel.

Regeringens syn är att erfarenheterna från fristående skolor kan stimulera utvecklingen i den kommunala skolan. De fristående skolorna är olika och kan bidra till att utveckla mångfalden i samhället.

När religiösa eller etniska fristående skolor är ett resultat av att föräldrarna känner sig främmande eller rädda för det svenska samhället har den kommunala skolan inte lyckats med att vara en mötesplats för alla. Om det är rädsla och utanförskap som motiverar barnens inskrivning i fristående skolor är detta heller inte något gott tecken. Regeringen ser med oro på en utveckling där alltfler fristående skolor riktar sig till en begränsad grupp.

Skolverket har haft i uppdrag att kartlägga fristående skolor med inriktning mot en avgränsad grupp inom det svenska samhället och analysera de problem som kan vara förknippade med en sådan inriktning.

Skolverkets undersökning visar att det finns vissa problem bl.a. med att rekrytera utbildade lärare till muslimska skolor. Omsättningen på

lärare är mycket hög i dessa skolor. Ett annat problem var att skolledningen på flera av de muslimska skolorna inte alltid hade de kunskaper och erfarenheter som krävs för att starta och driva en fristående skola. Undersökningen visar även att många av de muslimska föräldrar som valt den fristående skolan för sina barn har gjort det för att inte barnen skall bli alltför svenska. Detta kan på sikt leda till sämre utbildning och även försvåra elevernas integration i det svenska samhället.

Grunden för de fristående skolornas ställning är 9 kap. i skollagen (1985:1100). Regeringen har inte för avsikt att föreslå några förändringar i de bestämmelserna.

Anf. 13 ANNIKA JONSELL (m):

Herr talman! Jag tackar statsrådet för svaret. Det som förbluffar mig både i det uttalande från integrationsministern som föranledde min interpellation och i det svar som jag får är just den rapport som Skolverket precis har kommit ut med. Den visar att fristående skolor som vänder sig till religiösa, etniska eller kulturella grupper generellt sett inte har negativa segregeringseffekter. Den visar också att äldre skolor av den här typen tvärtom har lett till positiv integration.

Rapporten var beställd av regeringen för att undersöka huruvida dessa skolor hade segregeringseffekter. Jag tycker att de slutsatser som statsrådet här drar av rapporten absolut inte verkar vara desamma huvudsakliga slutsatser som Skolverket självt drar. Det är litet konstigt om inte statsrådet lyssnar på regeringens egna myndigheter. Det är också mycket konstigt att statsrådet redan månaden efter rapportens offentliggörande kan gå ut och påstå att friskolor drivna av religiösa eller andra grupper inte är någon bra lösning när det gäller integration av utlänningar i det svenska samhället.

Är det så illa – vilket man så klart inte vill tro – att när en beställd utredning ger ett felaktigt svar, det svar man inte ville ha, struntar man i det svaret? Det rapporten visar som kan vara negativt ur integrationssynvinkel är att det kan ge problem om skolorna inte klarar av att ge eleverna de rätta kunskaperna, t.ex. i svenska språket.

Rapporten visar att det finns särskilt vissa muslimska friskolor som har haft problem med det. Men det är inte ett problem som hänger ihop specifikt med etniska friskolor. Det kan precis lika gärna förekomma i offentliga skolor. Varför har man inte undersökt det ur integrationssynvinkel? Hur kan man allmänt gå ut och påstå att det är friskolorna som är problemet? Rapporten visar också att det finns friskolor som hjälper hela familjerna runt eleven att integreras på ett sätt som de offentliga skolorna har missat.

Det som är väldigt tydligt i statsrådet Blombergs uttalande är friskolefientligheten. Statsrådet är förvisso ovanligt ärlig som i olika sammanhang rätt ut säger att han är motståndare till friskolor och att de kommer att bli överflödiga den dag den offentliga skolan svarar upp mot de krav som statsrådet har på den.

För mig är det en väldigt förbluffande tanke att tro att en aldrig så bra skola skulle kunna passa alla elever, lika litet som statsrådet och jag inte kan passa i samma sorts bostäder, på samma sorts arbetsplatser eller göra samma saker på fritiden. Det beror inte på att det skulle vara fel på dessa arbetsplatser eller bostäder, utan på att människor helt enkelt är så väldigt

***Fel! Okänt
växelargument.***

olika. Det gäller självklart också barn och deras familjer. En idealskola för mig skulle kanske statsrådet vantrivas enormt i och vice versa.

Anf. 14 Statsrådet LEIF BLOMBERG (s):

Herr talman! För mig är möten mellan människor, gärna med olika kulturella och religiösa bakgrunder, det viktiga för att man skall kunna skapa ett bra samhälle att leva i. Jag har en övertygelse om att vi får sämre förutsättningar för en bra integration om man undviker eller inte kan åstadkomma sådana möten över etniska gränser, språkgränser och religiösa gränser.

Integration innebär för mig en ömsesidig process. Det är inte så att någon kommer till Sverige och möts av kravet att vederbörande själv skall sköta integrationen. Vi ställer ju krav både på oss själva, vi som redan lever här i samhället, och på den som kommer ny till oss. Gemensamt skall vi skapa ett samhälle och åstadkomma en integration. Det kan man inte göra ensam. Man måste låsa upp dörren också från insidan om någon vill in från utsidan.

Vi har släppt in människor i Sverige, men vi har inte släppt in dem i samhället i den utsträckning som vore rimligt för ett demokratiskt samhälle. Här måste vi göra mycket mer. I detta är skolan en mycket viktig mötesplats, där de unga människorna kan mötas. Om de inte möts där får de sämre förutsättningar att mötas senare. Det sker kanske först på arbetsplatsen – om de får jobb. I annat fall står de utanför.

Jag vill att vi skall träffa och berika varandra över språkgränserna, kulturgränserna och de etniska gränserna. Det är viktigt för mig. Jag tror att en hel del människor med olika trosriktningar och värderingar skulle välja bort den offentliga skolan. Det är kanske i första hand frågan om att välja bort något, därför att man anser att det inte passar dem som föräldrar eller deras barn.

Vad kan vi då göra för att få en bättre skola över huvud taget? I dag har vi en mångfald i Sverige, men läromedlen i skolan är inte så bra på att visa att en sådan mångfald finns. I läromedlen kan man bara undantagsvis se mångfalden speglas i ord och bild.

En annan sak är att lärarutbildningen är undermålig i dessa avseenden. Etnicitet och den typen av frågor står inte på dagordningen där, så lärarna kan inte hantera mångfalden på det sätt man skulle önska. Det är en viktig fråga att ta tag i, och det har vi också gjort.

En tredje sak är lärarkårens sammansättning. Det är viktigt att vi har lärare med olika etnisk och religiös bakgrund. Det skall finnas personer från arabländerna, afrikaner, sydamerikaner och andra i skolan. Man skall kunna se mångfalden speglas bland dem som är till för barnen i skolan, nämligen lärarna. Vi skall också kunna veta att de som lär ut är välrustade vad gäller kunskap om mångfalden i Sverige och dess betydelse. Det är viktigt.

Ytterligare en brist i skolan är att vi inte tillräckligt tagit tag i detta med nazism, rasism och mobbning. Annika Jonsell känner säkert till att vi har lagt fram förslag till riksdagen om ett åläggande för skolan att vara aktiv i sin bekämpning av rasism och mobbning. De andra tre frågorna, lärarkårens sammansättning, läromedlen och lärarutbildningen, håller tillsatta utredningar på att se över, i syfte att förbättra och förändra den offentliga skolan.

Herr talman! I TV-programmet Mosaik för ett par veckor sedan framträdde två unga människor som befann sig på Hasselakollektivet. Det hade gått ganska snett i livet för dessa två, som båda hade invandrarbakgrund. Båda dessa ungdomar lyfte fram att om de fått möjlighet att gå i en skola som var mer inriktad på deras kultur från början, hade de själva kunnat bli tryggare i den kulturen. Därmed hade de lättare kunnat integreras i det svenska samhället. De lyfte själva fram detta som något som hade kunnat göra att det gått bättre för dem.

Statsrådet upprepade att mötesplatser och en blandning av människor i olika sammanhang medverkar till integration. Det finns väl ingenting som motsäger det, men man kan ändå inte bortse från fakta. En undersökning visar just att de religiösa och etniska friskolorna inte alls motverkar integration utan tvärtom i många fall medverkar till det.

I min interpellation frågade jag också statsrådet om etniska arbetsplatser, något som också ingick i statsrådets ursprungliga uttalande. Det finns modern forskning som visar att etniska arbetsplatser, etniskt företagande och etniska gemenskaper faktiskt medverkar till integration, just därför att det ger trygghet och självkänsla för de berörda människorna.

Jag förstår därför inte hur statsrådet kan bortse från dessa fakta och dessa undersökningar och påstå att det skulle vara på ett helt annat sätt. Vilket var egentligen syftet med att gå ut och så klart säga att etniska och religiösa friskolor har negativa, segregerande effekter? Jag förstår inte det.

I min interpellation bad jag statsrådet att utveckla uttalandet om friskolor, etniska arbetsplatser och etniskt företagande och redogöra för vilka fakta som låg till grund för uttalandet. Jag har fortfarande inte fått några sådana fakta över huvud taget.

Jag vill avsluta med att fråga statsrådet om han hade kunnat påstå samma sak om t.ex. de svenskfinska friskolorna, som funnits i Sverige väldigt länge. De är ju också etniska skolor. Har de motverkat integration av de personerna? Det skulle vara kul att få svar på. Eller hade statsrådet kunnat göra ett uttalande liknande det han gjort om religiösa och etniska skolor i Sverige om svenska skolan i Bryssel? Väldigt många svenskar väljer ju att sätta sina barn i den skolan när de arbetar och lever i Bryssel.

Herr talman! Som jag sade tidigare är regeringens syn att erfarenheter från fristående skolor kan stimulera utvecklingen av den kommunala skolan. Vi kan lära någonting. Även om man är liten och ung har man rätt att bli respekterad som den människa man är, och det är kanske inte alltid fallet i vår skola i dag. Vi är inte tillräckligt bra och flexibla i vårt sätt att hantera skolfrågorna i det mångfaldens Sverige som vi ser växa fram. Samhället blir alltmer mångfacetterat och komplicerat.

Det är naturligtvis inte lätt att leva i ett mångfaldens samhälle, utan det innebär en del påfrestande konflikter mellan människor. Men om vi inte bearbetar de konflikterna och på ett tillräckligt tydligt sätt själva tar tag i dem i vår egen skola, låter vi lösningen bli att föräldrar tar bort sina barn från den offentliga skolans gemenskap och låter dem gå med mera likasinnade. Samtidigt går vi för oss själva i vår skola. På lång sikt tror

***Fel! Okänt
växelargument.***

jag inte att detta är bra ur integrationssynpunkt. Vi får inte det samhälle vi skulle önska.

För mig är integrationen en samhällsfråga och en demokratifråga. Det är viktigt att alla människor har samma rättigheter och möjligheter. Ungdomarna på Hasselakollektivet trodde att möjligheten att gå i en skola med den egna kulturen som grund hade kunnat göra att de inte hamnat i sådana svårigheter. Jag kan inte säga om detta är rätt eller fel. Jag dömer inte ut en friskola rakt upp och ned. Det har jag inte påstått.

Men jag tror att vi i det långsiktiga perspektivet aldrig kommer att kunna åstadkomma möten, om olika grupperingar skall ha sina egna skolor. Då uppstår ännu större problem i nästa steg när de skall in på arbetsplatserna. Då har vi inte sett varandra förr, i skolan. Vad får vi då för samhälle? Jag tror inte att jag skulle vilja leva i det samhället. Det skulle inte bli bra. Vi skulle få ett utanförskap, och majoriteten skulle på olika sätt trycka ut minoriteten. Det måste vi till varje pris undvika.

Jag vet inte vilken innebörd Annika Jonsell lägger i begreppet etniskt företagande. Att olika etniciteter driver företag vet jag.

Jag vet också att väldigt mycket av den svenska företagsamheten är enetnisk – det är nästan bara svenskar som jobbar där. Jag tror inte att det är särskilt bra för samhällsutvecklingen att det är så enetniskt på många arbetsplatser som det är i dag. En oproportionerligt stor majoritet av människorna är svenskar inne i företagsamheten och minoritetsgrupperna är dåligt representerade där, trots att de finns i samhället. Jag tror att det är viktigt att notera detta.

ILO, den internationella arbetsorganisationen, har gjort en undersökning i ett antal olika länder och funnit att en tredjedel av samhällsmedborgarna med invandrabakgrund alldeles uppenbarligen diskrimineras. En tredjedel ligger nära till, och en tredjedel behandlas som om man vore infödd. Detta är naturligtvis oerhört allvarligt.

Menar Annika Jonsell att etniskt företagande skulle vara bra – att det skulle vara bra att greker jobbar i ett företag, svenskar i ett annat osv.? Jag tror inte på den tanken som sådan. Arbetslivet är nämligen en av de viktigaste mötesplatserna. Separerar vi oss från varandra skapas inte de här mötena. Skall vi utveckla samhället långsiktigt måste vi se till att vi kan mötas på de stora mötesplatserna som arbetslivet och skolan, och göra det på likvärdiga villkor. Därför måste vi som är etablerade i samhället förstå att vi själva måste delta i integrationsprocessen, bidra med vårt och vilja ha de här mötena samt skapa förutsättningar för att öka antalet möten mellan människor.

Anf. 17 ANNIKA JONSELL (m):

Herr talman! Varför beställde regeringen rapporten från Skolverket? Var den intresserad av svaret eller ej? Uppenbarligen tar regeringen ingen som helst hänsyn till att svaret som framkom var att etniska och religiösa friskolor generellt inte har några segregeringseffekter.

I Nacka har man ett skolpengsystem, dvs. ett sätt att ge möjlighet för barn och föräldrar att välja skola och att jämställa friskolor med andra, offentliga, skolor. Detta har faktiskt uppmärksammats på så hög nivå som såväl FN som Världsbanken. Nu är man i Pakistan, har jag för mig att det var, på väg att införa svenska Nackas skolpengssystem. Anledningen till att man är intresserad av detta är just att man vill minska den religiösa

segregationen. I det ljuset ter det sig paradoxalt att den svenska integrationsministern går ut och kritiserar friskolor just ur segregationssynpunkt.

Min avslutande fråga blir en gång till: Varför beställde regeringen en rapport om huruvida friskolor var segregerande eller inte när den inte är intresserad av det svar som kommer fram, dvs. att friskolorna inte har någon generellt segregerande verkan?

Anf. 18 Statsrådet LEIF BLOMBERG (s):

Herr talman! Jag vill invända mot Annika Jonsells väldigt generella omdöme om undersökningen. Det är inte så enkelt att man bara kan säga ja eller nej eller att det är bra eller dåligt. Det görs inte heller i undersökningen.

Jag har inte ändrat åsikt om att det finns vissa inslag i den typ av friskolor som väljs med det underlag jag har beskrivit tidigare. I de fallen väljer man bort den offentliga skolan därför att man inte tycker att den är tillräckligt bra och att man som människa inte får den respekt man kräver för sin tro, t.ex. för en muslim, eller av andra skäl.

Vi måste för att skapa ett bra samhälle ändra vår egen skola. Då kan vi åstadkomma en möjlighet för de barn från någon annanstans ifrån som bor och lever i vårt land att kunna träffa andra barn med andra religiösa inriktningar eller etnocentriciteter, språk osv. Jag vill inte i morgon ha ett samhälle som innebär att här bor det chilensare, där är det så osv. och där man försöker dela upp hela samhället i en struktur där mötesplatserna undviks och möjligheterna till möten reduceras. Jag vidhåller fortfarande att jag tycker att skolan är en av de stora mötesplatserna i samhället. Att när man är ung få lägga grunden för att man som människa får träffa fler människor måste vara väldigt upplyftande.

Det är också viktigt att få respekt. Där tycker jag att det saknas någonting i dag. Detta är säkert ett av skälen – så står det också i undersökningen – till att många föräldrar väljer bort den offentliga skolan. De känner sig inte respekterade och får inte den respekt man måste ha som människa och individ. I stor utsträckning fästs i stället avseende vid hårfärg, hudfärg och annat i skolan. Man måste bli mycket bättre, inte minst inom lärarkåren, på att hantera de här frågorna. Det gäller också oss som politiker och som människor. Vi måste få en annan inställning.

Socialdemokraterna försöker nu med sin politik att skapa ett *vi* av det *vi-och-de-samhälle* som för närvarande finns i Sverige. Jag menar att en gemensam skola i ett långsiktigt perspektiv är en fördel. Den skall kunna bli så bra att vi också skall kunna erbjuda den som ett bra alternativ.

Överläggningen var härmed avslutad.

6 § Svar på interpellation 1997/98:49 om barnbidrag till socialbidragstagare

Anf. 19 Statsrådet MAJ-INGER KLINGVALL (s):

Herr talman! Marie Engström har frågat mig om regeringen kommer att vidta åtgärder för att barnfamiljer med inkomster under socialbidragsnorm skall få del av det höjda barnbidraget.

Prot. 1997/98:37

1 december

*Fel! Okänt
växelargument.*

Frågan gäller främst reglerna för socialbidrag vilka, som Marie Engström säker vet, ligger inom socialminister Margot Wallströms ansvarsområde. För min del vill jag dock framföra att jag inte har för avsikt att driva frågan om en ändring av socialbidragsreglerna. Jag har förståelse för att enskilda föräldrar som lever på socialbidrag kan uppleva det som orättvist att de inte får någon förbättring av sin ekonomi trots att barnbidraget höjs. Lösningen på deras problem är dock inte att ändra på socialbidragsreglerna.

Den svenska välfärdspolitiken har två centrala utgångspunkter – dels en politik för full sysselsättning, dels en generell socialpolitik som omfattar alla. I början av 1990-talet gick Sverige från att vara ett land som kännetecknades av full sysselsättning till ett land märkt av massarbetslöshet. Nu ser situationen ut att ljusna, och arbetslösheten har de senaste månaderna vänt nedåt.

De offentliga finanserna har tack vare saneringsprogrammet förbättrats i en takt som saknar internationellt motstycke. Vid en närmare granskning av saneringsprogrammets effekter kunde emellertid regeringen se att barnfamiljerna var en grupp som drabbats hårdare än andra. Därför är det mycket glädjande för mig som ansvarigt statsråd att kunna konstatera att det nu finns ekonomiskt utrymme för att föreslå höjningar av barnbidraget och studiebidraget inom studiehjälpen samt förbättring av flerbarnstillägget.

Syftet med olika bidrag skiljer sig åt. De olika familjeekonomiska stödssystemen är utformade så att de tillgodoser ett antal specifika stödbehov. När barnbidraget infördes var en av de viktigaste målsättningarna med systemet att minska andelen barn som lever i familjer med inkomster under en nivå som definierades som fattigdom. Barnbidraget skulle också fungera som en varaktig inkomstutfyllnad för att i viss mån kompensera den ökade försörjningsbörda som ett barn för med sig.

Riksrevisionsverket har nyligen granskat barnbidragssystemet och funnit att effektiviteten i systemet är hög. När det gäller försörjningsförmågan visade RRV:s granskning att bidraget har en stor betydelse för många barnfamiljers ekonomi. Av de 14,6 miljarder kronor som år 1996 betalades ut i form av barnbidrag utgjorde ca 3,5 miljarder kronor ett ekonomiskt tillskott som innebar att 93 000 barnfamiljer kunde undvika socialbidragsberoende. Om barnbidragen inte hade lämnats hade dessa familjer haft en ekonomisk standard som understigit vad som stipuleras av socialbidragsnormen. Som jag ser det har det ett värde i sig att inte hamna i ett socialbidragsberoende. Socialbidragen är visserligen en rättighet för dem som behöver sådan hjälp, men kan ofta upplevas som stigmatiserande eller passiviserande.

Låt mig emellertid konstatera att socialbidraget är en viktig del av det svenska välfärdssystemet. Socialbidraget utgör det yttersta skyddsnätet för enskilda eller familjer som av olika skäl inte kan klara sin försörjning. Det är dock olyckligt att socialbidraget i allt större utsträckning kommit att bli en försörjningsform för allt fler människor. För att komma till rätta med denna utveckling krävs fortsatta ansträngningar att nå full sysselsättning.

Tankarna bakom socialbidragssystemet är att bidraget skall ses som en sista utväg i den mån familjen inte kan försörja sig på annat sätt eller då inkomsten – lön och bidrag av olika slag – inte räcker till för att famil-

jen skall kunna nå upp till en skälig levnadsstandard. Såväl en löneökning som en höjning av ett bidrag sänker behovet av kompletterande bidrag upp till den norm som kommunen fastställt för den aktuella familjetypen. En höjning av barnbidraget innebär följaktligen att behovet av socialbidrag minskar. På samma sätt minskas behovet av socialbidrag i berörda familjer när ersättningsnivån i föräldraförsäkringen höjs från 75 till 80 %.

Slutligen vill jag framhålla att jag delar Marie Engströms oro för de barnfamiljer som har låga inkomster och då särskilt för de ensamstående föräldrarnas situation. Många gånger är familjernas ekonomiska problem en följd av situationen på arbetsmarknaden. Därför är det fortfarande regeringens viktigaste uppgift att verka för att denna förbättras.

Anf. 20 MARIE ENGSTRÖM (v):

Herr talman! Först vill jag tacka statsrådet Maj-Inger Klingvall för svaret på min interpellation. Det är som statsrådet säger att det kan vara en smaksak om det skall vara Maj-Inger Klingvall eller om det skall vara statsrådet Wallström som skall svara på den här frågan. Men eftersom jag ställde frågan utifrån den barnbidragshöjning som träder i kraft från nyår, tyckte jag att det var lämpligast att det var Maj-Inger Klingvall som framförde svaret. Jag är medveten om att just reglerna för socialbidragen ligger inom Margot Wallströms område. Men å andra sidan tillhör ni båda samma departement, och jag tror säkert att det går bra att kommunicera om detta.

Jag delar Maj-Inger Klingvalls uppfattning att det viktigaste av allt är att människor kommer i arbete så fort som möjligt och på det sättet får de bästa förutsättningarna att klara sin försörjning. Jag tycker också att socialbidragen skall vara en tillfällig ekonomisk hjälp. Men de senaste årens utveckling visar ju tyvärr på det motsatta. Om man tittar på siffror från 1996 visar det sig att över 400 000 hushåll eller över 750 000 människor någon gång under året fick socialbidrag. Det motsvarar alltså 11 % av befolkningen i yrkesaktiv ålder eller 8 % av hela befolkningen. Det är faktiskt en ökning med drygt 4 % från 1995.

Nästan hälften av de nästan 12 miljarder kronor som betalades i socialbidrag gick till människor med ett långvarigt socialbidragsberoende. Med långvarigt menar man här 10 månader, och det är en lång tid.

Bland ensamstående kvinnor med barn i det här landet mottar mer än vart tredje hushåll socialbidrag någon gång under året. Den här statistiken visar att vi faktiskt har kommit allt längre bort från socialbidragens ursprungliga syfte att vara en tillfällig ekonomisk hjälp. Det håller nästan på att bli en permanent försörjning för många hushåll. Jag tror att Maj-Inger Klingvall och jag är överens om att det inte är bra.

Det är ju den höga arbetslösheten men även de sänkta nivåerna i socialförsäkringarna som har bidragit till den här utvecklingen. Det är ju inte alldeles ovanligt i dag att människor t.ex. inte tycker att de har råd att vara sjuka. I stället byter man kanske arbetsskift, tar ledigt, tar ut en semesterdag eller kanske t.o.m. går till jobbet trots att man är sjuk. Detta är ju inte en bra utveckling.

Barnbidraget är ju en symbol för den generella välfärden. Nu har regeringen kommit med förslag om att höja barnbidragen från nyår, och vi stöder förslaget. Vi tycker att det är en riktig satsning. LO har också på-

pekat i sina rapporter att barnfamiljerna är en av de grupper som har fått lida ganska hårt av det saneringsprogram som vi har haft.

Problemet rör just de barnfamiljer som har en inkomst under normen för socialbidrag. De har en så låg inkomst att effekten blir att det höjda barnbidraget växlas mot ett sänkt socialbidrag. Det man får ut netto i pengar blir oförändrat 1998 jämfört med 1997.

Jag vill återigen fråga statsrådet Maj-Inger Klingvall om inte statsrådet eller regeringen har för avsikt att se över konsekvenserna för just dessa människor med de absolut lägsta inkomsterna. När man säger att man skall förbättra för barnfamiljerna måste ju syftet ändå vara att i första hand förbättra för dem som har det allra sämst ställt.

Anf. 21 Statsrådet MAJ-INGER KLINGVALL (s):

Herr talman! Den fråga som tas upp i interpellationen grundar sig ju såvitt jag kan förstå Marie Engström på en oro för situationen för de barnfamiljer som har de lägsta inkomsterna. Jag tror att vi delar den oron.

Samtidigt tycker jag att det är viktigt att konstatera att vi har en rad stödssystem inom välfärdspolitikens ram. Vi har olika bidrag som har olika syften. Såväl barnbidraget och föräldraförsäkringen som underhållsstödet är generellt riktade bidrag. Socialbidraget utgör det yttersta skyddsnätet och är behovsprövat. Det är också en sista utväg för en familj som inte kan försörja sig på annat sätt då inkomsten, lön och bidrag, inte räcker till för att familjen skall kunna få en skälig levnadsnivå.

Det är ju också så – och det har både Marie Engström och jag varit inne på – att socialbidraget främst är avsett för kortvariga behov. Det utgör också en miniminivå oavsett om besluten om socialbidraget ligger hos riksdag och regering eller hos kommunerna. Samtidigt skall normen vara skälig. Därför sker det en noggrann genomgång av vad som skall ingå i normen i förhållande till Konsumentverkets generella beräkningar om olika familjetypers baskonsumtion. Där tar man också hänsyn till vad det kostar att ha barn i olika åldrar. Detta är den nivå som samhället garanterar människor som har ett, förhoppningsvis tillfälligt, behov av stöd.

Men i botten på detta ligger självfallet att man måste ta sina egna tillgångar i anspråk innan man kan få ett socialbidrag. Det handlar både om inkomster och bidrag. Det är en ganska ingående behovsprövning där man tittar på vad familjen ytterligare har för tillgångar. En höjning av de egna inkomsterna i form av lön eller bidrag sänker behovet av socialbidrag. Detta gäller ju för alla övriga bidrag, t.ex. sjukpenning, föräldrapenning, a-kassa och KAS.

Skulle man nu börja rucka på principen och säga att lön och generella bidrag inte skulle räknas in i inkomsten och vara det som man grundar den här behovsprövningen på, tror jag att det finns risk för att man också måste börja fundera över andra bidrag och inkomster. Då tror jag att vi skulle kunna hamna i ett väldigt krångligt och kanske också ganska orättvist system.

I botten på alla bedömningar av socialbidrag ligger ju att det skall vara en individuell bedömning utifrån den enskilda familjens behov. Det är också viktigt att tillägga att till syvende och sist är det kommunerna som avgör hur de vill beräkna behovet av socialbidrag och vad de vill lägga in i inkomstbegreppet. Att socialbidraget har blivit ett långvarigt stöd för många ser jag, precis som Marie Engström, som ett mycket stort

problem. För att komma till rätta med det behöver vi göra en rad olika insatser.

Prot. 1997/98:37
1 december

Anf. 22 MARIE ENGSTRÖM (v):

Herr talman! Jag skall först återknyta till ett par saker som Maj-Inger Klingvall tog upp i svaret. Maj-Inger Klingvall hänvisade till det förbättrade läget på arbetsmarknaden. Visst har arbetslöshetssiffrorna putsats något under hösten, men jag tror att kunskapslyftet har bidragit väldigt mycket till det.

När det gäller höjningar av socialförsäkringarna från 75 % till 80 % vill jag minnas att det stod i budgetpropositionen att det på något sätt skulle finansieras genom att man ändrade den sjukpenninggrundande inkomsten och att det inte handlade om nya friska pengar i systemet. Det skulle finansieras inom ramen för socialförsäkringarna.

Det har inte kommit någon proposition om detta, och jag såg en tidningsuppgift om att man eventuellt inte tänker lägga fram någon heller. Jag vet att bl.a. LO har varit väldigt kritiskt till förslaget som bygger på en tidigare utredning. Jag vet inte om Maj-Inger Klingvall har lust att kommentera det här, men det vore kanske intressant.

Så till socialbidragen. Det blir ju en ny riksnorm. Vänsterpartiet har ställt upp på det. Vi tycker att det är en riktig utveckling. Men trots att vi har fattat det beslutet tycker jag ändå att när vi med facit i hand vet att det finns grupper med extremt låg inkomst som drabbas negativt så borde vi kunna vara litet flexibla. Kan vi inte försöka hitta en lösning? Kan vi inte se om det går att hitta något bra system så att också de här människorna kan få en höjd standard?

Det är ju trots allt så att både jag och Maj-Inger Klingvall och andra som har barn i barnbidragsberättigande ålder från nyår faktiskt får mer pengar. Personligen tycker jag att det nästan känns som om man skäms att ta emot pengarna när man vet att det finns människor med så låga inkomster att de inte kan få del av detta från nyår.

I somras praktiserade jag på en budgetrådgivning i Kristinehamn i Värmland. Jag kommer själv från Karlstad i Värmland. Jag fick vara med när kommunens konsumentsekreterare fick besök av människor som tvingades leva på socialbidrag. Det var ett mycket bra besök. Jag fick verkligen en klar bild av vad en extra hundralapp betyder för människor med låga inkomster. Hos budgetrådgivaren gjorde man upp noggranna kalkyler på kronan när för att hjälpa människor att lösa de ekonomiska problemen. Jag beundrar verkligen de människor som trots stora svårigheter vill ålägga sig budgetdisciplin. Ett tillskott på 100 eller 110 kr per barn skulle betyda så oändligt mycket för just de här grupperna.

Jag skulle vilja fråga Maj-Inger Klingvall hur hon förklarar för en mamma med en inkomst under socialbidragsnormen hur det kan komma sig att vi som har relativt höga löner får del av höjningen från nyår, medan hon inte får det – beroende på att vi har ett stelt regelsystem och att vi tydligen inte kan vara så flexibla att vi kan tänka oss att diskutera den här frågan.

*Fel! Okänt
växelargument.*

Anf. 23 Statsrådet MAJ-INGER KLINGVALL (s):

Herr talman! Jag kanske skall börja med att reda ut några saker med Marie Engström när det gäller synen på socialbidrag kontra barnbidrag och andra generella stöd, så att vi vet vad vi talar om.

Jag undrar om Marie Engström menar att barnbidraget skall räknas som inkomst eller inte. Det är väldigt viktigt att vi är klara över hur vi ser på barnbidragets roll för bedömningen av den ekonomiska situationen för barnfamiljer som är beroende av socialbidrag. Om Marie Engström menar att vi inte skall räkna in barnbidraget så måste det ju innebära att barnfamiljerna får ett högre socialbidrag än andra grupper. Då måste vi nog här i dag reda ut hur Vänsterpartiet i så fall ser på de här mera principiella frågorna.

Det är ju viktigt, tycker jag, att vi är klara över att vad vi vill åstadkomma med de generella stöden och med det intensiva arbetet med att sänka arbetslösheten är att människor inte skall bli socialbidragsberoende. De skall i stället klara sin egen försörjning med hjälp av egen förvärvsinkomst, men också med hjälp av de generella stöden som ju inte har de marginaleffekter som ett behovsprövat socialbidrag har.

Det är ju nämligen det vi kan se. Nu när vi kan satsa på ökade nivåer både i föräldrapenning, sjukpenning och a-kassa och på att höja barnbidraget kan vi se att vi får den här typen av marginaleffekter. Men när vi ser på resultatet en bit in på nästa år kan jag inte tänka mig annat än att ett antal barnfamiljer, som i dag är beroende av socialbidrag, med de höjda nivåerna faktiskt kommer att klara sig utan den ingående behovsprövningen som ett socialbidrag innebär. De kommer att klara sig på de pengar de har. Jag tycker att det är en väldigt viktig kvalitetshöjning för deras familjeliv att de inte behöver vara bidragsberoende. Det här är alltså två frågor som jag gärna skulle vilja få kommenterade av Marie Engström.

Sedan en liten kort kommentar till höjningen av nivåerna i föräldrapenning och sjukpenning den 1 januari. Ersättningsnivån kommer att höjas till 80 %. Men regeringen har, precis som Marie Engström konstaterar, inte lagt fram någon proposition om förändringar för 1998 av reglerna för sjukpenninggrundande inkomst. Vi har gjort bedömningen att vi kommer att klara föräldraförsäkringen och sjukförsäkringen 1998 utan de förändringarna. Det beredningsarbete som har pågått i Socialdepartementet kommer nu att fortsätta när det gäller nya regler för sjukpenninggrundande inkomst. Men det sker inga sådana förändringar till 1998.

Anf. 24 MARIE ENGSTRÖM (v):

Herr talman! Förra året var det drygt 130 000 av de barnfamiljer som erhöll barnbidrag som också fick socialbidrag. Jag håller med Maj-Inger Klingvall om att när vi höjer barnbidraget från nyår så kommer flera av dessa familjer inte att behöva socialbidrag. Men det kommer också att finnas familjer som fortfarande är beroende av socialbidrag, och det är dem jag pratar om.

Nästa år kan vi ta upp debatten igen om vi inte har löst problemet. Då ser vi ju hur många som är kvar och som inte fick den förbättring som de var beroende av.

Så till frågan om vi i Vänsterpartiet tycker att barnbidraget skall räknas som inkomst eller inte. Vad jag vill ha är en diskussion om frågan hur

vi skall försöka se över det regelsystem vi har. Det är ju bevisligen inte bra när det får de här konsekvenserna. Att se över just det här konkreta systemet kan vara en av frågorna.

Min mening med den här debatten är att ställa frågan: Kan vi lyfta upp frågan, kan vi diskutera den och hitta en lösning just för de sämst ställda barnfamiljerna? Det är nämligen en politisk ambition, i alla fall i mitt parti, att stå på de svagaste gruppernas sida. Jag har en förhoppning om att den ambitionen också finns i Maj-Inger Klingvalls parti.

Efter debatten skall jag överlämna en rapport till Maj-Inger Klingvall. I Värmland har länsstyrelsen initierat ett skivrapportprojekt. Det heter Svart på vitt. Det är personliga berättelser av människor som under ganska lång tid har levt på socialbidrag och som har skrivit av sig. Jag tycker att det här nog är en ganska viktig läsning för oss politiker. Jag tänkte att det nog kan vara en bra läsning. Jag har läst rapporten och jag rekommenderar den varmt. Och så hoppas jag att vi kan få en dialog för att förbättra situationen för de absolut sämst ställda barnfamiljerna.

Anf. 25 Statsrådet MAJ-INGER KLINGVALL (s):

Herr talman! Jag tycker att det är oerhört viktigt att rikta uppmärksamheten på de barnfamiljer som har de lägsta inkomsterna, oavsett om man lever på socialbidrag till 100 %, om man gör det till viss del eller om man har väldigt låga löner.

Jag tror ändå att det är viktigt att vara klar över att det inte finns några bidragssystem som någonsin kan motsvara en egen inkomst, en egen försörjning. Därför måste det viktigaste vara att stödja de här familjerna så att de kan klara sig på eget arbete och egen lön. Det är bl.a. det som jag har varit oerhört intresserad av att arbeta med när det gäller ensamma mammor. De utgör ju en väldigt stor andel av den grupp familjer som får socialbidrag. Jag är intresserad av att se hur man kan stödja ensamma mammor i vårt land så att de kan klara sitt tunga arbete med att båda försörja och uppfostra sina barn på ett bra sätt.

Vad socialbidraget skall göra är att garantera en skälig levnadsnivå. Men utgångsläget måste vara att om man får höjd lön, som jag antar att en hel del barnfamiljer faktiskt får nästa år, eller höjda bidrag kommer också fler att klara sig på den inkomst de har utan att vara beroende av socialbidrag. Det ser jag som en väldigt positiv utveckling. Om fler kan komma ut på arbetsmarknaden, komma in i utbildning och klara sig utan socialbidrag är det en väldigt viktig förbättring av deras livskvalitet och vardag.

Överläggningen var härmed avslutad.

7 § Svar på interpellation 1997/98:69 om enskildas möjligheter att planera sina liv och statliga beslut

Anf. 26 Statsrådet MAJ-INGER KLINGVALL (s):

Herr talman! Mikael Janson har, med anledning av att regeringen i budgetpropositionen föreslagit regeländringar i olika stödsystem med verkan fr.o.m. den 1 januari 1998, frågat statsministern om regeringen

Prot. 1997/98:37

1 december

*Fel! Okänt
växelargument.*

*Fel! Okänt
växelargument.*

avser vidta åtgärder för att mildra övergången för dem som oförskyllt, på grund av korta "omställningstider", drabbas av ändringar i regelsystemen. Mikael Janson frågar också om regeringen är beredd att vidta åtgärder för att myndigheterna i tid skall kunna gå ut och informera dem som berörs om kommande förändringar som förhandlats fram av en tydlig majoritet i riksdagen så att sådana fall som nämns i interpellationen inte upprepas. Arbetet inom regeringen är så fördelat att det är jag som skall svara på interpellationen.

Mikael Janson utgår från två exempel. Det ena rör budgetpropositionens förslag om villkor för utlandsstudiestöd. Som Mikael Janson säkert känner till har utbildningsministern redan lämnat svar i den delen i ett interpellationssvar till Ulf KristerSSon och Beatrice Ask den 18 november. Den uppgörelse som gjorts i utbildningsutskottet innebär att inga sådana ändringar skall genomföras nu. Utformningen av utlandsstudiestödet får i stället behandlas i samband med den aviserade studiemedelsreformen, som bör träda i kraft senast vid sekelskiftet.

Det andra exemplet som Mikael Janson tar upp gäller höjningen av den nedre åldersgränsen för uttag av ålderspension från 60 till 61 år. I budgetpropositionen föreslås att höjningen av åldersgränsen skall tidigareläggas och börja gälla redan fr.o.m. den 1 januari 1998.

Beslutet att höja den nedre åldersgränsen till 61 år fattades av riksdagen i juni 1994, i samband med förslag till riktlinjer för ålderspensionsreformen. Den fortsatta beredningen av pensionsreformen sker i Socialdepartementet. I arbetet medverkar den s.k. genomförandegruppen med företrädare för de partier som står bakom uppgörelsen. Det omfattande beredningsarbetet har inneburit att tidpunkten för reformens ikraftträdande har skjutits upp.

Riksdagen har beslutat att intjänandereglerna skall träda i kraft år 1999 och att de första utbetalningarna skall ske år 2001. Den senareläggning detta innebär har medfört att ändringar bör göras i de beslutade övergångsreglerna för reformen. En utgångspunkt är därvid att justeringarna inte skall medföra större avvikelser i förhållande till de antagna riktlinjerna. En annan utgångspunkt är att de som omfattas av reformen skall kunna förutse effekterna av ett förtida pensionsuttag.

I en departementspromemoria (Ds 1997:67 Inkomstgrundad ålderspension, m.m.) som för närvarande är ute på remiss har förslag lämnats till sådana justeringar. Förslaget, som Genomförandegruppen har ställt sig bakom, innebär att ålderspensionsreformen skall omfatta personer födda 1938 och senare och att den nedre åldersgränsen för pensionsuttag skall höjas till 61 år fr.o.m. år 1998. Om åldersgränsen inte höjs vid denna tidpunkt skulle den äldsta årsklassen kunna ta ut pension före reformens ikraftträdande. De som väljer att göra förtida uttag från 60 års ålder skulle alltså inte kunna få definitiv information om hur deras ålderspension kommer att förändras i och med den omräkning med reformerade regler som senare skall göras. Det är för att personer inte skall behöva fatta beslut på oklara grunder som tidpunkten för höjningen av åldersgränsen till 61 år har tidigarelagts ett år.

Jag anser att det är angeläget att förändringar som vidtas inom trygghetssystemen skall förberedas och informeras om i så god tid att enskilda inte drabbas på det sätt som Mikael Janson beskriver i sitt exempel. I det här speciella fallet har vi dock prioriterat villkoren för övergången till

den reformerade ålderspensionen, dvs. att när personer födda 1938 tar ut ålderspension skall de veta vilka effekter de reformerade reglerna kommer att få för deras framtida pension. Detta har tyvärr medfört en kort förberedelsestid för höjning av åldersgränsen för förtida pensionsuttag. För att förlänga den tiden informerade vi om förslaget i ett pressmeddelande i april månad, samma dag som Genomförandegruppen fattade beslutet. Vidare gick Riksförsäkringsverket ut med riktad information i samband med att budgetpropositionen presenterades i september. Samtliga födda 1938, dvs. ca 90 000 personer, informerades per brev. Av dessa skulle omkring 2 000 personer kunna förväntas ta ut pension under nästa år.

Det är viktigt att myndigheterna så tidigt som möjligt informerar om föreslagna förändringar av det här slaget. En avvägning får göras från fall till fall när i beslutsprocessen detta kan ske. Går man ut med information i ett för tidigt skede kan det skapa förvirring om beslutet därefter skulle senareläggas eller på annat sätt justeras.

Anf. 27 MIKAEL JANSON (fp):

Herr talman! Jag vill inleda med att tacka socialförsäkringsministern för svaret på min interpellation.

Socialförsäkringssystemet och studiemedelssystemet är sannolikt de områden där statliga förändringar får störst genomgripande påverkan på enskilda människors försörjning. Jag är inte förvånad över att socialförsäkringsministern i sitt svar koncentrerar sig på sakförhållanden kring pensionsförändringen. Det är dock litet synd. Vad min interpellation i grunden handlar om är regeringens syn på sitt ansvar för enskilda människors möjligheter att planera sitt liv.

Vad det gäller mitt ena exempel om försämringsarna i möjligheter att få studiemedel för utlandsstudier är det positivt att regeringen i sakfrågan insett att man måste dra tillbaka förslaget. Det var ett dumt förslag från början. Jag noterade också den omsvängningen i min interpellation men konstaterade att det problem jag lyfte fram ändå kvarstår.

Den sena tiden för information till dem som berörs gör att många hamnar i en mycket svår sits. För den som kanske under flera år planerat för kompetenshöjande utlandsstudier, som mitt exempel handlade om, blir det ett dråpslag när besked kommer om att reglerna ändrats bara några månader innan studierna var tänkta att starta. Kontakter och intagning på skolan i utlandet är då kanske i princip klara. Planer för lösning av boendet, med lägenhet såväl i Sverige som utomlands, kanske har kommit i gång. Nu kullkastas allt detta, samtidigt som det kan vara för sent att söka andra kurser.

Det är då positivt när besked kommer om att det inte blir en förändring – under förutsättning att man *inte* hunnit agera. För den som hunnit avsäga sig sin plats på skolan i utlandet och söka in på kurser i Sverige blir det förstås en ny kalldusch. Resultatet kan bli att man förlorar ett år, eftersom det lär vara ännu svårare att ändra tillbaka igen.

Socialförsäkringsministern poängterar i sitt svar att information som går ut för tidigt kan skapa förvirring om beslutet därefter skulle innebära en förändring. Det är förstås helt sant. Man kunde önska att regeringen inte lade fram ogenomtänkta förslag av det slaget.

Prot. 1997/98:37

1 december

*Fel! Okänt
växelargument.*

*Fel! Okänt
växelargument.*

Jag tror att vi alla inser att förändringar av bidragsnivåer och annat kan komma med ganska kort varsel. Men när det är hela den planerade livsförsörjningen det rör sig om är min uppfattning att man måste vara mycket försiktig med i vilken takt man går fram. Enskilda människor måste då ges rimlig tid att planera om. Det är därför min poäng är att informationen måste komma ut i tillräckligt god tid. Det har nu inte varit fallet i de exempel jag lyfte fram.

Det var mot den bakgrunden jag undrade om regeringen kan tänka sig att göra förändringar som mildrar övergången för dem som drabbas i omnämnda och liknande fall. Jag kan bara konstatera att socialförsäkringsministern inte väljer att beröra den frågan eller anser att man bör göra något sådant.

Socialförsäkringsministern delar ändå min uppfattning att förändringar som vidtas inom trygghetssystemen skall förberedas och informeras om i god tid. Vi är också överens om historieskrivningen när det gäller förändringarna i pensionssystemet. Den person född 1938 som fått besked om att han eller hon kan gå i förtida pension fr.o.m. 1998 och planerat för detta drabbas nu av att bara några månader före sin pension få veta att det inte går förrän först 1999. I det fall jag lyfte fram leder det till att personen i fråga kan tvingas ut i arbetslöshet under detta år, efter ett helt yrkesverksamt liv.

Jag vet att förslaget emanerade i pensionsöverenskommelsen och den beklagliga försening av införandet som regeringen får ta på sig ansvaret för. Det är ett förändringsförslag med en bred parlamentarisk förankring från i våras. Socialförsäkringsministern konstaterar att ett pressmeddelande gått ut i april. För den enskilde som berörs har dock besked kommit först i september, när Riksförsäkringsverket gick ut med sin information i samband med att regeringen lade fram budgetpropositionen.

Min poäng med detta exempel är att när det finns en bred majoritet för ett senkommet förslag borde en myndighet känna sig fri att gå ut snarast möjligt med information. Det gör att den enskilde åtminstone kan förbereda sig för andra tänkbara alternativ. I det här aktuella exemplet hade personen inte hunnit lämna sitt nuvarande jobb. Människor måste kunna ges en rimlig omställningstid i sin livsplanering. Det var därför jag ställde frågan om regeringens syn på detta, dvs. att i situationer som denna låta myndigheterna gå ut med tidig information om den planerade förändringen även om det formella förslaget inte lagts fram av regeringen. Jag fick inget rakt svar på den frågan. Kanske kan jag få det nu av socialförsäkringsministern.

Anf. 28 Statsrådet MAJ-INGER KLINGVALL (s):

Herr talman! Det är självklart en ambition och ett mål att vi skall informera så fort det är möjligt att lämna korrekt information. Någon annan ståndpunkt kan jag som statsråd naturligtvis inte ha, i synnerhet inte i ett sådant fall som nämns i interpellationen. Självklart är det oerhört beklagligt att människor drabbas på det sätt som beskrivs.

Sakläget i våras var att Genomförandegruppen egentligen hade att göra ett val mellan två alternativ, varav inget var särskilt bra. Det ena innebar att man skulle se till att människor verkligen känner till alla sina förutsättningar för sin framtida pension och därmed fattar beslut om 61-årsgränsen fr.o.m. 1998. Det andra innebar att man inte skulle göra det

utan låta enskilda människor fatta beslut på oklara grunder, vilket hade hänt om vi inte hade höjt åldersgränsen fr.o.m. nästa år. Det var ett svårt val att välja mellan två alternativ, varav bägge hade nackdelar i olika grad.

Till slut valde ändå de fem partier som står bakom pensionsöverenskommelsen alternativet att höja åldersgränsen fr.o.m. nästa år, därför att vi helt enkelt prioriterade att se till att människor verkligen kan fatta beslut som grundar sig på regler som skall gälla för dem i deras fortsatta liv som ålderspensionärer.

Man skall också vara klar över vilka konsekvenser det hade fått om vi hade låtit människor fatta beslut på oklara grunder. Det hade för en hel del människor kanske kunnat betyda avsevärda förändringar vid en slutlig omräkning av reglerna år 2001.

Detta val handlade väldigt mycket om att mäta och väga på vilket sätt vi kunde visa den största omsorgen om våra medborgare. Då landade vi alltså på detta beslut.

Vi har internt i Genomförandegruppen men även i departementet funderat över om man på något sätt kan milda övergången. Det finns olika alternativ som vi har tittat på. Även i fråga om detta är det svårt att finna ett alternativ där nackdelarna inte överväger fördelarna. Det är naturligtvis beklagligt, men så ser sakläget ut.

Jag vill ännu en gång understryka att när det gäller att gå ut med information är det av utomordentligt stor vikt att man gör det så fort som det är möjligt att gå ut med korrekt information. På den punkten tror jag att interpellanten och jag är överens.

Anf. 29 MIKAEL JANSON (fp):

Herr talman! Jag förstår problemet, och det är glädjande att höra att man ändå har försökt att titta på olika möjliga lösningar för att hantera denna fråga.

I fråga om informationen tycker jag ändå att man i detta fall har haft en bred majoritet i ett ganska tidigt skede, om man nu skall tala i relativa termer här, dvs. redan i april. Som jag har förstått detta har Riksförsäkringsverket inte ansett sig ha möjlighet att gå ut med information innan regeringen lägger fram sin proposition. Det gör ju att den enskilde som berörs av detta konkret, även om det går ut ett pressmeddelande och det kanske står någon notis i en tidning, får besked först i september, och då kanske han eller hon redan har hunnit lägga upp sina planer, eftersom det bara är fyra månader kvar tills han eller hon har tänkt att gå i pension, som i detta fall.

Det är alltså olyckligt att man fattar beslut med alldeles för kort varsel. Men man borde också se över möjligheterna att ge myndigheterna ett mandat att i sådana här lägen gå ut med information i tid. Jag vill återknyta till svaret från socialförsäkringsministern, där hon fokuserar mycket att det kan bli förvirrande om man går ut med information för tidigt om det sedan skulle bli ett annat beslut än det som man har föreslagit. Hanteringen i studiemedelssystemet är ett belysande exempel. I det fallet var det ett förslag från regeringen som man har backat från. Alla förslag som man ännu inte har fattat beslut om löper en risk att ändras. Men i detta fall, när det gäller pensionerna, fanns det en bred majoritet för det i en

*Fel! Okänt
växelargument.*

*Fel! Okänt
växelargument.*

beredningsgrupp. Då borde man ändå kunna säga att det är lika säkert som något annat som man ännu inte de facto har beslutat om.

Det är därför som jag återkommer till frågan om man kan se över direktiven, så att myndigheterna får mandat och egentligen uppdraget att i samband med sådana förändringar, om de dyker upp igen, gå ut med information i tid, även om grundproblemet förstås är att beslutet fattas så sent inpå ikraftträdandet. Egentligen borde ett beslut som fattas nu kanske inte träda i kraft förrän i januari 1999 för att människor verkligen skall ha tid att planera om sina liv på olika sätt. Sedan förstår jag ju som sagt problemet i just dessa saklägen. Jag kan bara konstatera att det kanske inte finns så mycket att göra åt detta, även om det är oerhört sorgligt att det skall bli på detta sätt. Jag hoppas ändå att man försöker se över alla möjliga varianter för att mildra övergången, även om jag förstår att det kan vara ett problem. Men för framtiden borde regeringen fundera på hur man skall få myndigheter att i tid gå ut med information. Det är detta som jag vill ha framfört.

Anf. 30 Statsrådet MAJ-INGER KLINGVALL (s):

Herr talman! Jag har ingen annan mening än Mikael Janson i fråga om att det är väldigt viktigt att vi klarar av att gå ut och informera så fort som det är möjligt. Från departementets sida gick vi ut direkt med ett pressmeddelande för att få ut denna nyhet. Sedan kom Riksförsäkringsverket med sin riktade information i september.

Detta är en erfarenhet när det gäller informationsfrågor som det är viktigt att vi tar till oss och funderar över för att se om vi ytterligare kan förbättra möjligheterna att informera. Men samtidigt är det viktigt att säga att vi inte kan gå ut med information förrän vi vet att det är en korrekt information som vi kan lämna ut.

I detta fall var det ett specialfall. Det var fem partier som stod bakom detta beslut. Från oss på Socialdepartementet var det viktigt att snabbt gå ut med detta pressmeddelande.

Anf. 31 MIKAEL JANSON (fp):

Herr talman! Det är positivt att man kanske kan dra lärdomar inför framtiden. Detta är måhända ett specialfall. Som jag påpekade tidigare backar man även när regeringen lägger fram ett förslag, vilket man kanske tycker borde vinna gehör. Jag tror aldrig att man kan bli säker. Men när det ändå finns en rimlig anledning att tro att något kommer att genomföras och det handlar om en fråga som berör enskilda individers hela livsförsörjning, tycker jag att man borde fundera på om inte myndigheten skall få på sitt ansvar att se till att det kommer ut något slags information. Då har de enskilda i alla fall möjlighet att planera olika alternativ beroende på vad som sedan kan komma att hända, så att de inte tror att det kommer att bli på ett visst sätt, som i detta fall, och att det sedan mindre än fyra månader före ikraftträdande sker en förändring.

Jag tror att vi är överens om det olyckliga i det hela och att det är synd att vi inte kan komma vidare i just dessa enskilda fall men att det kan ge lärdomar för framtiden.

Överläggningen var härmed avslutad.

Anf. 32 Jordbruksminister ANNIKA ÅHNBERG (s):

Herr talman! Lennart Brunander har frågat vilka åtgärder regeringen kommer att vidta för att skydda konsumenterna från den salmonellasmitta som finns i en stor del av det importerade köttet, om regeringen kommer att införa sträng kontroll av import av kött och hur regeringen agerar för att få det svenska förbudet mot att använda antibiotika och annan kemoterapeutika i djurfoder att bli regel i hela EU.

Maggi Mikaelsson har frågat om regeringen avser att ta några initiativ för att temporärt återinföra gränskontroll av allt importerat kött för att stoppa spridning av salmonella, om regeringen kan tänka sig att ta initiativ för att smittat kött destrueras och inte sänds tillbaka till ursprungslandet och på vilket sätt regeringen har agerat för att Sverige skall ge fortsatt dispens för antibiotikaförbud, använda antibiotika i djurfoder.

Jag besvarar frågorna i ett sammanhang.

Sverige har enligt medlemsförhandlingarna rätt att kräva att importerat kött är fritt från salmonella. Vid införsel av kött från annat EU-land gäller att salmonellakontroll skall ske på produktionsanläggningen. Partiet skall åtföljas av ett veterinärintyg om salmonellafrihet, utfärdat av en officiell veterinär. Det kött som förs in i landet skall ha testats enligt särskild godkänd metod som visar att partiet är fritt från salmonella.

Kommunerna har ansvaret för att genom tillsyn och provtagning tillse säkerheten i kött som införts i Sverige. Att införa gränskontroller mot EU-länderna är ett brott mot principerna om fri rörlighet. Sådana åtgärder är således inte realistiska.

Alla fynd av salmonella leder till att partier beslagtas av tillsynsmyndigheterna för att antingen destrueras eller returneras till avsändarlandet. Kostnaderna för returnering av partier eller för destruktion erläggs av exportören eller hans ombud i landet.

I syfte att kontrollera hur våra garantier fungerar har kommunerna och Livsmedelsverket genomfört det s.k. garantiprojektet. Av de undersökta partierna med korrekta intyg innehöll mer än 20 % salmonella. Motsvarande siffra för fjäderfäkött var 35 %. Stickprovskontrollerna intensifieras därför. Diskussioner förs på myndighetsnivå med berörda exportländer. Förhållandet är inte acceptabelt. Berörda EU-organ kommer att informeras.

Enligt Sveriges anslutningsavtal om medlemskap i Europeiska unionen gäller t.o.m. den 31 december 1998 särordningar i fråga om vissa fodertillsatser. Avtalet innebär begränsningar i eller förbud mot användningen av substanser som tillhör grupperna antibiotika, kemoterapeutika, koccidiostatika och tillväxtbefrämjande medel som tillsatser i foder.

Sverige anordnade den 13 november 1997 en konferens i Bryssel som behandlade användningen av antibiotika och konsekvenserna av detta, särskilt resistensproblematiken. Vid konferensen presenterades också den utredning som skall ligga till grund för den svenska ansökan om att även i fortsättningen få behålla förbudet mot antibiotika som fodertillsats. Vid konferensen deltog ca 200 personer, vilka representerade t.ex. myndigheter, vetenskapliga institutioner, konsumenter, lantbruksorganisationer, foderindustrin och den kemiska industrin.

*Fel! Okänt
växelargument.*

För att ytterligare sprida vår uppfattning i antibiotikafrågan har departementet tagit fram en broschyr med titeln *Kan vi minska användningen av antibiotika?*. Denna broschyr har översänts för information till riksdagens ledamöter.

Sveriges ansökan kommer inom kort att överlämnas till kommissionen. Ett absolut krav är att Sverige även i fortsättningen kan tillämpa förbud inom djurhållningen mot användning av antibiotika och liknande substanser i andra än rent medicinska syften. Men problemet med resistent bakterier kan bara lösas om användningen i den europeiska unionen som helhet minskar. Och inte heller detta är nog. Att minska antibiotikaanvändningen för annat än medicinska syften är en uppgift i hela världen.

Då Lennart Brunander, som framställt interpellationen, anmält att han var förhindrad att närvara vid sammanträdet, medgav tredje vice talmanen att Rigmor Ahlstedt fick delta i överläggningen i stället för interpellanten.

Anf. 33 RIGMOR AHLSTEDT (c):

Herr talman och fru jordbruksminister! Jag ber att få framföra en hälsning från Lennart Brunander, som är på klimatkonferens i Kyoto. Vi i Centern tackar så mycket för att vi på det här sättet ändå kan få svar på de frågor som Lennart Brunander har ställt.

Klimatet är viktigt för oss här på jorden när det gäller den luft som vi andas, men klimatet för maten är inte mindre viktigt. Klimatet för maten i Sverige betyder väldigt mycket. Jag brukar säga att i denna kammare diskuteras det väldigt mycket om vi skall ha en budget i balans. Man diskuterar också ekonomin väldigt mycket. Maten diskuteras dock kanske inte lika mycket. Ändå är det livsviktigt för människor att få frisk mat att äta.

I Sverige har vi haft en unik situation när det gäller den fråga som vi nu skall behandla, nämligen salmonellen. Vi har haft salmonellafrihet. Svenskt kött har varit – och skall väl även fortsättningsvis vara, hoppas vi – fritt från salmonella. Än bättre är att det ännu inte har kommit in resistent bakterier i det svenska köttet. Dessvärre får vi in salmonellasmittat kött i landet; detta trots att EU-länderna har krav på sig att köttet skall vara kontrollerat. Köttet skall ha veterinärintyg om salmonellafrihet. Men vad hjälper det om man inte följer de lagar som finns? Problemet är faktiskt väldigt stort.

Jag måste säga att jag tycker att EU-länderna visar stor nonchalans gentemot Sverige och de svenska konsumenterna. Svenska konsumenter har rätt att kräva att landets regering, i detta fall med jordbruksministern i spetsen, ser till att salmonella inte förs in i landet. Jag har också läst svaret och jag tycker faktiskt att det är ganska allmänt hållet. Det handlar om konferenser. Det är förvisso viktigt att föra en opinion. Jag vill ändå upprepa Lennart Brunanders frågor:

Vilka åtgärder kommer regeringen att vidta för att skydda konsumenterna från den salmonellasmitta som finns i en stor del av det importerade köttet?

Kommer regeringen att införa sträng kontroll av import av kött?

Hur agerar regeringen för att få det svenska förbudet mot att använda antibiotika och andra kemoterapeutika i djurfoder att bli regel i hela EU?

Prot. 1997/98:37
1 december

Anf. 34 MAGGI MIKAELSSON (v):

Herr talman! Fru jordbruksminister, jag vill också tacka för svaret. Jag är övertygad om att vi har samma mål när det gäller att se till att man lever upp till den garanti som Sverige har att få salmonellafritt importerat kött. Möjligen är vi inte lika överens om vägen dit. Med anledning av det s.k. garantiprojektet, med anledning av att det faktiskt kommer in mycket mera salmonellasmittat kött än vi kanske trott och med anledning av att vi också har fått in antibiotikaresistenta bakteriestammar finns det skäl att höja rösten ytterligare ett steg.

Jag håller med Rigmor Ahlstedt. Det verkar som att man från övriga EU-länder inte riktigt tar den här frågan på lika stort allvar som vi i Sverige gör. Detta är allvarligt i sig. Salmonella är ju en allvarlig sjukdom. Till vardags tänker man kanske att det mera handlar om turistdiarré e.d., men det är faktiskt fråga om en sjukdom som leder till dödsfall. Uppemot 1 000 personer uppskattas årligen dö i denna sjukdom i övriga Europa, men mörkertalet är väldigt stort.

De multiresistenta bakteriestammarna är också ett stort problem. Enligt uppgifter som jag fått tror man att var tionde holländare och belgare har dessa stammar i sig. Det gör att frågan om salmonella är hopkopplad med frågan om antibiotika. Det är därför som jag har kombinerat dessa frågor i min interpellation.

Vidare leder de multiresistenta bakteriestammarna till att fler blir sjuka och till att de som insjuknar blir sjukare, vilket i sig gör att sjukvårdskostnaderna ökar. Förutom att det handlar om en hälsoaspekt handlar det alltså även om en kostnadsaspekt.

Jag har gjort ett studiebesök på Statens veterinärmedicinska anstalt. Där menar man att det svenska programmet för att slippa salmonella medverkar till att vi kanske gör en besparing på uppemot 300 miljoner kronor per år på sjukvårdskostnadssidan. Åtgärderna är alltså inte försumbara på den sidan heller. Dessutom blir det ju ett lidande för dem som blir sjuka.

Ministern har i svaret gjort en redovisning av garantiprojektet och resultatet av det. Jag skulle vilja komplettera med ett par uppgifter.

Förutom att en alltför stor del av de korrekta intygen visar sig vara ofullständiga på så sätt att det kommer in salmonellasmittat kött var också 25 % av de intyg som skickades med ofullständiga. Det är en mycket stor andel av fjäderfäköttet från Frankrike som är smittat, närmare bestämt 85 %. Man kan i och för sig ställa frågan om det är nödvändigt att importera så mycket fjäderfäkött från Frankrike över huvud taget. Finns det något självändamål i att vi producerar fjäderfäkött i Sverige som vi skickar utomlands, och sedan skall vi importera från andra länder? Själva handeln med livsmedel kan ibland gå till överdrift, kan man tycka.

Ministern tycker inte att det kan komma på fråga att temporärt återinföra gränskontrollen med hänvisning till att det strider mot EU:s regler. Men det strider mot det avtal vi har att bryta löftet att Sverige skulle slippa salmonella. Jag tycker att det är dags att trappa upp den diskussion som förs. Det räcker inte längre med diskussionen mellan ministrarna.

~~Fall Okänt~~
~~innehållslöst.~~

Anf. 35 Jordbruksminister ANNIKA ÅHNBERG (s):

Fru talman! Jag tror också att vi har en gemensam inställning i sakfrågan. Målet måste vara att det inte skall förekomma någon salmonellasmitta i importerat kött. Jag har litet svårt att förstå att vi skulle behöva ha så olika uppfattning om hur vi skall nå detta mål. Låt mig bemöta något av det som har tagits upp i diskussionen.

Rigmor Ahlstedt säger att vi pratar mycket om pengar i Sverige men inte om maten. Jag måste säga att jag inte delar den uppfattningen. Jag tycker att vi har en mycket hög medvetenhetsnivå när det gäller livsmedelssäkerhet i vårt land, vilket kommer till uttryck också i det sätt på vilket vi organiserar vårt arbete på det här området och det sätt på vilket vi driver frågorna i internationella sammanhang.

När det gäller salmonella kan vi inte tala om frihet från salmonellabakterier. Sådana finns överallt. De finns även i Sverige. Vi har få fall av salmonella hos människa i vårt land. I år har vi t.o.m. september månad konstaterat litet drygt 440 fall. Det är 10 fall färre än förra året.

Det är inte bara livsmedel som smittar. Smittan kommer t.ex. genom hanterandet av sällskapsdjur eller på andra sätt. Vi kan aldrig bli helt fria från den. Men vi har arbetat upp en bra modell. När vi upptäcker salmonellasmitta någonstans i livsmedelsproduktionen har vi ett oerhört effektivt system för att stänga in den och se till att den aldrig når konsumenter. Det är i det avseendet vi måste kunna ställa samma krav när det gäller det importerade köttet.

Låt mig också säga att det inte är så att EU-länderna generellt är nonchalanta eller inte lever upp till våra krav. Av vår totala konsumtion på 500 000 ton kött importerar vi 50 000 ton. Av det är största delen nötkött, från t.ex. Irland, som håller en hög kvalitet i detta avseende och där vi inte har haft några problem. Problemen har framför allt gällt fjäderfä och framför allt vissa länder. Vi har diskuterat importen från Frankrike en hel del.

Självfallet är det inte acceptabelt att de problemen finns. Men jag vill gärna understryka att om man ser till proportionerna är det inte det enorma problem som man ofta får ett intryck av när man följer debatten. Låt mig också säga att vi har en mycket sträng kontroll. Vi fortsätter att ha en mycket sträng kontroll.

När det gäller kopplingen salmonella och antibiotikafrågan vill jag också säga att det är två olika frågor som delvis hänger samman.

Jag anar hos Rigmor Ahlstedt litet grand av inställningen att det inte spelar så stor roll att man håller konferenser och gör den typen av saker. Min uppfattning om den konferens som vi hade den 13 november i Bryssel är att den var utomordentligt viktig i det fortsatta arbetet, dels för att få en förståelse för vårt antibiotikaförbud, dels för att öka medvetenheten om problemen i en mycket vidare krets av aktörer, så att vi kan nå det som måste vara vårt egentliga mål, en minskad användning av antibiotika inte bara i Sverige utan i den europeiska unionen och i ett större internationellt sammanhang. Vi har i det sammanhanget en utomordentlig nytta av att Världshälsoorganisationen nu också mycket tydligt har uttalat att användningen av antibiotika inom djurhållningen måste minska.

Multiresistenta bakterier är ju ett mycket stort hot. De kan göra att antibiotika inte fortsätter att vara det kraftfulla hjälpmedel det har varit. Men vi måste konstatera att det även i Sverige redan finns multiresistenta

bakterier hos människa och djur. Det är ingenting som kommer till oss med livsmedelsimporten och som tidigare var okänt. Men varje sak vi kan göra för att minska användningen av antibiotika försämrar också möjligheten för de resistenta bakterierna att utvecklas. Det är därför som det är så oerhört viktigt.

Sammanfattningsvis menar jag att vi har en mycket hög ambitionsnivå. Vi driver det här arbetet oerhört medvetet. Jag är naturligtvis också mycket glad över att frågan tas upp här i riksdagen. Det understryker ytterligare hur starkt det gemensamma svenska engagemanget i de här frågorna är.

Anf. 36 RIGMOR AHLSTEDT (c):

Fru talman! Det sista är vi helt överens om, jordbruksministern. Det är mycket viktigt att vi diskuterar de här frågorna. Det var därför jag tog upp att jag inte tycker att det finns tillräcklig medvetenhet i den här kammaren om matens betydelse. Den finns ute hos konsumenterna och den finns hos oss var och en, det är jag helt övertygad om. Men det skulle vara ganska bra om t.ex. våra partiledare talade lika mycket om bra mat och bra luft som de pratar om bra pengar.

När det gäller fler mål för att få bort salmonellen från Sverige undrar jag: Finns det verkligen fler mål? Finns det fler vägar att gå? Det skulle jag vara väldigt intresserad att höra av jordbruksministern men kanske också av Maggi Mikaelsson.

I förhandlingarna om EU-medlemskapet handlade det om att få frihet från salmonella. Vi fick garantier att kött som kom till Sverige skulle vara fritt från salmonellasmitta liksom foder till djuren. Vi fick också löfte om en garanti som skulle utfärdas av en godkänd veterinär.

Risken att bli sjuk i salmonella kan inte längre ses som försumbar. Lennart Brunander berättade för mig att han hade fört en diskussion med jordbruksministern om det här tidigare. När vi gick igenom svaret sade han att nu har jordbruksministern närmat sig mina åsikter. Hon tycker nog inte längre att det är lika försumbart som hon tyckte förut. Någonting för det säkert med sig att vi diskuterar frågan på olika sätt. Jag tycker inte alls att det är onödigt att man håller konferenser. Som jag sade tycker jag att det rent opinionsmässigt är viktigt att driva frågorna. Men frågan kvarstår: Leder det någonvart? Det är mycket viktigt för oss nu. Vi tycker att detta är så pass viktigt att vi kräver av landets jordbruksminister att också se till att det blir verklighet att få bort framför allt de resistenta bakterierna. Vi vill inte ha in dem i Sverige. De finns i hela transportkedjan, från producenten ända fram till konsumenten.

Anf. 37 MAGGI MIKAELSSON (v):

Fru talman! För någon vecka sedan stod det i Land lantbruk att Frankrike skriver hotbrev till jordbruksministern. Man kanske inte alltid skall lita på det som står i tidningar, men enligt den uppgiften skulle man från Frankrikes sida ha bemött kritiken från Sverige angående salmonella i importerade köttpartier med att hänvisa till att man minsann också har cesiumsmittat kött från Sverige.

Jag skulle vilja fråga om det här stämmer. Det visar i så fall också hur den här diskussionen trappas upp, möjligen på ministernivå, medan verk-

Prot. 1997/98:37

1 december

*Fel! Okänt
växelargument.*

ligheten ser annorlunda ut. Därav min kritik. Jag tycker att det är dags att ta till litet kraftfullare åtgärder.

Jag har i min interpellation ställt frågan om det inte är dags att tillfälligt återinföra gränskontrollen. Det är också ett svar till Rigmor Ahlstedt. Orsaken är ju att om man återinför gränskontrollen får man en väldigt tidig kontroll av de livsmedelspartier som kommer in. Nu sker de i respektive kommun där man har importörer. Det betyder att smittade köttpartier kan transporteras runt omkring i Sverige. Det är svårare att få någon helhetsbild.

Jag är fullt medveten om att det här är ett brott mot EU:s regler. Men som jag sade tidigare är det också ett brott mot EU:s regler och Sveriges avtal att vi får in köttpartier som är smittade och där garantierna visar sig inte stämma med verkligheten.

Det är inte heller någon hemlighet att det redan finns salmonella i Sverige. Detta är ett problem, men vi har haft och har fortfarande en bra hantering av detta i Sverige. När vi får en ökad livsmedelsimport som visar sig inte motsvara de garantier som vi har rätt att kräva ökar riskerna för att vi får in partier som är smittade med antibiotikaresistenta salmonellastammar. Om sådana sätter sig fast blir det väldigt svårt för oss att klara denna hantering.

Som jag också sagt tidigare är detta även ett ekonomiskt problem, eftersom vi med ett ökat antal salmonellafall även får ökade sjukvårdskostnader.

Ett annat problem som har att göra med salmonellasmittan är att det under den allra senaste tiden har visat sig att vi har fått in bestrålade köttpartier. Det är allmänt känt att de partier som vi returnerar från Sverige inte alltid destrueras när de kommer tillbaka t.ex. till Frankrike utan i stället behandlas på något annat sätt, exempelvis med bestrålning, och kommer hit en gång till.

Detta är betänkligt också därför att det återigen ger signalen att man inte tar vårt regelverk på fullt allvar. Vi har förbud mot import av bestrålade livsmedel, men sådana har ändå kommit in i Sverige, och det är oroande. Jag ser det förhållandet att man börjar tumma på reglerna som en risk. Ett tecken på denna ökade risk är att det nu i svenska tidningar börjar skrivas om hur vi skall laga till maten för att inte riskera att få salmonella. Det är bra att det görs, men det är hemskt att den typen av information skall behövas i svenska medier i dag.

Detta är ett resultat av den ökade förekomsten av salmonella. Jag tycker att det är allvarligt. Jag skulle vilja komplettera min interpellation med följande fråga: Vilka ytterligare medel kan ministern tänka sig att vidta, om det här inte hjälper?

Man har sagt att man tillfälligt skall kontrollera alla livsmedelspartier som importerats, men vad är nästa steg om det inte räcker? Vad kan man göra då?

Anf. 38 Jordbruksminister ANNIKA ÅHNBERG (s):

Fru talman! Låt mig säga att det förhållandet att det befintliga systemet inte fungerar är helt oacceptabelt. Vad kan vi göra åt det? Min uppfattning är den att den gemensamma marknaden är positiv för Sveriges konsumenter. Det är bra om vi utöver en produktion i Sverige också kan

ha en import och en export. Det är t.ex. ett av skälen till att vi har lyckats sänka matkostnaderna, vilket jag tror är viktigt för svenska hushåll.

Självfallet skall vi dock inte acceptera att denna import är av dålig kvalitet. Importen måste naturligtvis leva upp till våra kvalitetskrav. Det var därför som salmonellagarantierna var ett så värdefullt resultat av medlemskapsförhandlingarna.

Jag menar att det första som vi skall göra är att få systemet att fungera. Även om det inte stred mot EU:s regler skulle jag inte tycka att det bästa sättet vore att återigen försöka bygga upp ett system för total kontroll vid gränsen. Jag menar att vi skall arbeta vidare med att få systemet att fungera.

Att vi arbetar vidare betyder i det här fallet bl.a. att Livsmedelsverkets rapport från garantiprojektet nu översätts för att kunna överlämnas till kommissionen, så att vi skall kunna få kommissionens stöd i det fortsatta arbetet. Det betyder också att vi samarbetar med myndigheterna i berörda länder. Det som nu litet medialt kallas ett hotbrev från den franska jordbruksministern är naturligtvis ett uttryck för att man i Frankrike tar problemet på största allvar och känner stor oro över den kritik mot fransk livsmedelsproduktion som nu kommer från Sverige. Detta betyder också att man anstränger sig för att komma till rätta med problemet.

I den situation som vi nu har har importen av de berörda produkterna, framför allt av fjäderfä från Frankrike, minskat drastiskt. Detta är ett uttryck för att svenska importörer i dag inte vågar importera från Frankrike. Vår gemensamma ambition måste naturligtvis vara att systemet skall fungera effektivt. Det som importeras till Sverige skall vara fritt från salmonella.

Det är också viktigt att vi i Sverige tydliggör för våra importörer att de har ett mycket viktigt ansvar. Det är faktiskt ett ansvar för dem att ställa krav på sina leverantörer. De bör rimligen också få ta ekonomiska konsekvenser av detta ansvar, om hela detta system inte fungerar.

Rigmor Ahlstedt ställde också en fråga om salmonellamål i övrigt. Jag förstod kanske inte riktigt frågan, men självfallet är det vad gäller de delar som jag har ansvar för och som rör djurhållning och livsmedelsproduktion så, att vi ställer motsvarande höga krav på och har en mycket omfattande provtagning inom den svenska produktionen.

Det har framförts som en kritik mot Sverige att vi skulle kontrollera enbart det importerade köttet. Så är naturligtvis inte fallet. Det är just därför att vi har en mycket effektiv kontroll av den svenska produktionen som vi har rätt att ställa motsvarande höga krav på importen.

Låt mig återigen säga: Importen är mycket liten. Vi har upptäckt problemet på ett mycket tidigt stadium i utvecklingen av vårt deltagande i den gemensamma marknaden. Vi ser inte heller att antalet salmonellafall skulle gå upp, tvärtom. Det minskar och har gjort det under en lång följd av år.

Men det är naturligtvis för framtiden viktigt att vi med en ökad import inte får en utbyggnad av problemen, utan det är och måste vara en oerhört viktig uppgift att se till att importkontrollen fungerar. Annars kommer vi i framtiden att få stora problem. Det är därför som vi tycker att det är så oerhört viktigt att stämma i bäcken.

Jag kan försäkra de båda meddebattörerna att vi från svensk sida verkligen lägger ned mycket stor kraft och energi på detta. Jag kan också

Prot. 1997/98:37

1 december

*Fel! Okänt
växelargument.*

*Felt Okänt
innehållig.*

försäkra er att detta har uppmärksamats i andra länder och att det inte råder någon som helst tvekan om vilken den svenska inställningen är.

Anf. 39 RIGMOR AHLSTEDT (c):

Fru talman! Jag delar helt Maggie Mikaelssons åsikter att gränskontroll är medlet för att nå målet och att det är ett stort brott mot svenska konsumenter att vi i Sverige får in mat som inte är bra.

Det finns ett tillsynsansvar i Sverige, och detta utövas av kommunerna. Jag har besökt en kommun och tagit upp just denna fråga. På kommunnivå säger man att problemet är att man inte har tillräckligt med resurser för att prioritera denna uppgift. Jag tycker att det är litet anmärkningsvärt. Tycker jordbruksministern att det här är tillfredsställande? Vad kommer jordbruksministern att göra för att tillsynen i Sverige skall bli inte bara bättre utan helt tillfredsställande? Det är ett ansvar för landets jordbruksminister, likaväl som att driva de här frågorna på ett sådant sätt att vi får ett resultat.

Anf. 40 MAGGI MIKAELSSON (v):

Fru talman! Det är bra med ökad handel, men en ökad handel med livsmedel är i ett längre tidsperspektiv någonting relativt nytt. Det innebär bl.a. en helt ny situation, med ökade risker och problem som vi kanske inte riktigt har tänkt igenom. Andra länder ställer andra krav, krav som vi kanske tycker är lägre. Ökad handel med livsmedel leder till ökade transporter, som i sig innebär ett miljöproblem, till mer av djurtransporter osv. Vi får också problemet hur vi skall kunna kontrollera att de livsmedel som vi får in är så säkra som vi vill att de skall vara.

Jag har ställt en fråga om ett tillfälligt återinförande av livsmedelskontroll vid gränsen. Inte heller jag tycker att vi permanent skall ha en sådan, men det skulle vara ett bra sätt att väldigt tydligt visa för övriga länder i EU hur allvarligt Sverige ser på de här problemen.

Det är också svårt att veta om man i framtiden helt kommer att kunna lita på de intyg som kommer. I många övriga länder är uppfattningen den att salmonella är något som man inte kan göra någonting åt; det är något som vi i framtiden kommer att få leva med. Vi kommer att få lära oss hur köttet skall hanteras snarare än att lära oss att få bukt med salmonellan.

Detta är ett annat synsätt än det som vi har haft i Sverige. Jag ser som en risk för framtiden att vi kommer att överta synsättet att vi inte kan göra något åt problemet utan i stället får lära oss att leva med det. Jag tycker att vi då har förlorat något väldigt viktigt.

Jag hoppas ändå att ministern med de medel som hon har till sitt förfogande kan åstadkomma den förändring i sättet att se på livsmedel i EU som verkligen är nödvändig, och jag vill önska ministern lycka till med detta – låt mig säga så – hästjobb.

Anf. 41 Jordbruksminister ANNIKA ÅHNBERG (s):

Fru talman! Maggi Mikaelsson får tala för sig själv när det gäller risken för att överta andras inställning till salmonella. Jag har för egen del ingen som helst avsikt att överta någon annan och mer nonchalant inställning till salmonella. Tvärtom. Det är min uppfattning att vi faktiskt gör

betydande framsteg när det gäller att övertyga andra om riskerna med salmonella.

Det är riktigt att man i många länder har bedömt det som att salmonella är något som man tvingas leva med och som man inte kan få bort ur produktionen. Men det är också riktigt att det sker en förändring. Det är också riktigt att det finns ett stort intresse för det svenska sättet att producera. Det är ett intresse som vi märker av på departementet och som aktörerna ute i samhället också märker. Det är också viktigt att påpeka att många exportörer till Sverige faktiskt klarar av att leva upp till våra salmonellagarantier. De problem vi har diskuterat har rört vissa länder, de har rört vissa typer av produkter. Men det finns från de stora exportländerna på nötköttsområdet ett stort engagemang i frågan att ta den svenska inställningen på allvar. De klarar också av att leva upp till våra salmonellakrav.

Även innan vi blev medlemmar i den europeiska unionen hade vi den här typen av överenskommelser med våra nordiska grannländer. Även då förekom det ibland att vi kunde hitta salmonellasmitta i den importen. Problemet i sig är inte något alldeles nytt och unikt som har dykt upp i samband med EU-medlemskapet. Det är en fråga där vi har en lång tradition och där vi inte har för avsikt att vika från vår uppfattning. Tvärtom. Vi är mycket bestämda med att hävda vår uppfattning. Jag kan försäkra riksdagsledamöterna om att den uppfattningen är väl känd också inom den europeiska unionen och att de kontakter vi har haft med kommissionen mycket starkt visar att man stöder Sverige i frågan och är beredd att gå vidare om så skulle vara nödvändigt i förhållande till de medlemsstater som inte klarar av att leva upp till salmonellagarantierna.

Överläggningen var härmed avslutad.

9 § Svar på interpellation 1997/98:54 om EU:s djurskyddslagstiftning

Anf. 42 Jordbruksminister ANNIKA ÅHNBERG (s):

Fru talman! Lennart Brunander har frågat mig hur regeringen kommer att agera för att så snabbt som möjligt få en bättre djurskyddslagstiftning inom EU och om det är regeringens ambition att stoppa de fruktansvärda djurtransporter som nu sker i EU. Lennart Brunander har också frågat på vilket sätt regeringen kommer att aktualisera frågan och när.

Djurskyddslagstiftningen är inte harmoniserad inom EU. Ett fåtal undantag finns, t.ex. djurtransporter, skydd av djur vid slakt och skydd av värphöns. Detta innebär att medlemsstaterna har rätt att ha sin nationella lagstiftning på dessa områden. Inom de områden där det finns gemenskapsbestämmelser arbetar vi mycket aktivt för en förbättring. Just nu pågår arbete med en översyn av slaktdirektivet.

På ministerrådsmöten har jag upprepade gånger uppmanat kommissionen att snarast lägga fram förslag om förbättringar avseende hönshållningen inom EU. I mars i år lovade kommissionen att snart komma med en rapport. Den svenska regeringen tiger inte utan agerar aktivt för förbättringar i dessa frågor. Frågan togs senast upp på jordbruksrådet den 18

Prot. 1997/98:37

1 december

*Fel! Okänt
växelargument.*

november i år. Kommissionen meddelade då att förslaget blivit försenat men att det inom kort skulle presenteras av kommissionen.

Frågor om transporter av levande djur, inom EU och mellan unionen och tredje land, har återkommande tagits upp på bl.a. arbetsgruppsmöten och ministerrådsmöten. I juni i år avslutades arbetet med regler för mellanstationer och resplaner för djuren genom att en ny EG-förordning beslutades. Förordningen innebär en förbättring för djur under transport, eftersom regler införs om hur de rastplatser skall vara utformade där djuren skall vila under en transport.

För närvarande pågår även arbete med bestämmelser om hur de fordon skall vara utrustade som används för att transportera djur under längre tid än åtta timmar. Sverige har under arbetsgruppsmöten fått gehör för flera viktiga synpunkter.

I april i år ledde jag en manifestation mot plågsamma djurtransporter som utmynnade i ett upprop undertecknat av en rad riksdagspartier och organisationer. Uppropet överlämnade jag sedan till unionens jordbruksministrar vid ministerrådsmötet den 21–22 april.

När det gäller djurtransporter finns inom EU ett väl täckande och i många avseenden bra regelverk. Vi måste emellertid konstatera att djur plågas och får utstå lidande i samband med bl.a. transporter. Det är uppenbart att de bestämmelser som finns inte alltid följs. Jag anser därför att det är ytterst viktigt att de nationella kontrollerna av djurtransporterna fungerar tillfredsställande och att EG-kommissionen noga övervakar medlemsstaternas efterlevnad av direktivet.

Kommissionen har föreslagit ministerrådet att förändra reglerna för exportbidrag när det gäller levande djur. Man vill kunna ställa krav på aktörerna när det gäller behandlingen av djuren under transporten och vid ankomsten till importlandet. Uppfylls inte sådana krav kommer exportbidraget inte att betalas ut. Diskussioner om kraven pågår för närvarande inom EU, och förhoppningen är att ärendet skall vara avslutat före årsskiftet. Enligt min mening bör exportbidrag för levande djur helt avskaffas.

Det pågår således ett mycket aktivt arbete från svensk sida för att förbättra djurskyddet inom EU. Djurskyddet är också en viktig aspekt när det gäller utvecklingen av den gemensamma jordbrukspolitiken och ett av skälen till att vi är starka förespråkare för en radikal reform. Den gemensamma jordbrukspolitiken är inte orsaken till att djur plågas, men den bidrar till att detta fruktansvärda sakernas tillstånd kan fortgå – och det är illa nog.

Då Lennart Brunander, som framställt interpellationen, anmält att han var förhindrad att närvara vid sammanträdet, medgav talmannen att Rigmor Ahlstedt fick delta i överläggningen i stället för interpellanten.

Anf. 43 RIGMOR AHLSTEDT (c):

Fru talman! Fru jordbruksminister! Detta är ytterligare en fråga från Lennart Brunander. Jag tackar å hans vägnar för svaret. Jag tycker att svaret från jordbruksministern var fylligt.

Hur kan människor behandla djur så? Hur kan vi tillåta att det sker? Det var de två frågorna som Lennart Brunander inledde sin interpellation med. Det är många av oss som reagerar när vi ser och följer hur djur

behandlas, inte minst vid transporter. Jag är faktiskt glad att jordbruksministern svarar att man inte skall ge bidrag till transporter om de inte sköts. Jag hoppas att jordbruksministern jobbar på att så också kommer att ske.

Sverige som land måste naturligtvis reagera. Jag tycker att jordbruksministern i svaret har visat att man reagerar. Men det gäller att också reagera fortsättningsvis.

Det har tidigare varit diskussioner om transporterna. Man har också fattat beslut om en förbättring. Vi var många som väntade på att se förbättringen. Men, tyvärr skedde inte den förändringen på det sätt vi hade önskat. Djurplågeriet pågår fortfarande.

Det finns fortfarande ingen bra lagstiftning som skyddar djuren. Därför måste vi på nytt ta upp diskussionen och ständigt aktualisera djurskyddet i EU:s djurskyddslagstiftning. Vi från Sveriges sida måste känna att vi kan stå bakom dem. Det är olyckligt att vi i sådana frågor som berör människor djupt kan se att det inte är bra ställt i EU. Det blir då också en diskussion om vårt medlemskap i EU som inte är bra.

Anf. 44 BIRGITTA GIDBLOM (s):

Fru talman! Jag har också, redan innan vi blev medlemmar i EU, med fasa och avsky tagit del av hur djur behandlas inom EU. Eftersom vi i Sverige har en helt annan syn på djurs välbefinnande än i andra länder och en bra djurskyddslag, var förhoppningen att vi skulle få till stånd en förändring i samband med att vi blev medlemmar i EU.

Visst förstår man att detta tar tid, eftersom det tar lång tid att förändra dessa förhållanden som finns i de andra länderna. Jag blir ändå oerhört besviken när det uppdagas att djuren på många sätt och i olika situationer fortsätter att utsättas för onödigt lidande.

Jag tänker uppehålla mig mest vid djurtransporterna. Lennart Brunander skrev i sin interpellation att djurtransporterna var uppe till diskussion och beslut för ett par år sedan. Människor i Europa demonstrerade. Beslutet innebar en viss förbättring. Men vad hjälper det att det finns bra regler om de inte följs?

I april i år såg vi återigen i TV ett program om de här transporterna. Situationen för djuren har inte förbättrats, snarare tvärtom. Jag ställde då en skriftlig fråga till jordbruksministern om vad hon tänkte vidta för åtgärder för att EU:s transporter skall förbättras. Jag tyckte att jag fick ett bra svar av ministern där hon framhöll att exportbidraget bör avskaffas.

Nu har det gått nästan åtta månader sedan dess, och djurtransporterna fortsätter tydligen som hittills. Det här kan och skall vi inte acceptera. Jag instämmer med interpellanten att vi är medansvariga, eftersom vi är medlemmar i EU.

Ministern nämnde i sitt svar att regler införs i förordningen om hur rastplatser skall vara utformade där djuren skall vila under transporterna. Visst är det en klar förbättring om djuren får mat, vatten och vila. Men hur kommer djuren att behandlas vid in- och urlastning? Det är bl.a. i sådana situationer som vi har sett att djurplågeriet förekommer.

Anf. 45 Jordbruksminister ANNIKA ÅHNBERG (s):

Fru talman! Låt mig först tacka för de vänliga och uppmuntrande orden. Jag delar uppfattningen att det går för långsamt när det gäller föränd-

*Fel! Okänt
växelargument.*

ringen på det här området. Det är naturligtvis ett skäl till att vi ytterligare måste öka våra ansträngningar och vara mycket aktiva i de här frågorna inom den europeiska unionen såväl som i andra sammanhang.

Låt mig vidare säga att vi svenskar inte är någon sorts unika människor i världen som är de enda som uppmärksammat de här problemen därför att vi är så oerhört mycket godare än andra människor. Det reageras mot de fruktansvärda förhållandena överallt. Det är naturligtvis en av de viktiga möjligheterna, som kommer att leda till att vi på allvar kan förändra situationen. Jag tror att vi skall ha klart för oss, med viss ödmjukhet, att det kan finnas problem också i Sverige som vi naturligtvis måste arbeta mycket aktivt med. Det finns på många andra håll föredömliga förhållanden också. Det är inte så att alla transporter inom den europeiska unionen eller från unionen till andra länder är av det fruktansvärda slag som vi ibland kan informeras om. Men att det inte gäller förhållandena generellt är naturligtvis ingen som helst ursäkt för att vi skall acceptera de problem som vi vet faktiskt finns, utan vi måste öka våra ansträngningar.

Det gläder mig oerhört att höra att kommissionären med ansvar för jordbruksfrågor Franz Fischler i en intervju för någon av de svenska TV-kanalerna gav mycket tydligt uttryck för att det också är hans uppfattning att en viktig del av resultatet, när vi genomför en reform av EU:s jordbrukspolitik, kommer att vara att den typ av bidrag som stimulerar sådana här fruktansvärda förhållanden kommer att försvinna. Jag delar helt hans uppfattning att vi måste göra en sådan förändring av EU:s jordbrukspolitik att vi kan få bort dessa fruktansvärda missförhållanden.

Det är inte så att de här problemen har orsakats av den europeiska unionen. De finns i olika länder i olika verksamheter. Vi måste ytterligare öka våra ansträngningar att se hur vi kan gå vidare med hjälp av gemensamma regleringar och få en ökad kraft och ett ökat tryck för att få till stånd bättre regelverk och en bättre kontroll och tillsyn av att de fungerar.

Visst kan vi känna otålighet, och visst kan vi känna upprördhet över att det går så långsamt. Vi kan ställa den fråga som Birgitta Gidblom här ställde: Vad hjälper det att det finns regler om vi inte följer dem? Även om vi kan tycka att arbetet går för sakta ger det faktiskt resultat. Det är en av de viktiga vägar vi har att gå. Det är inte den enda. Det är också viktigt att vi i andra sammanhang – som aktiva i att bilda opinion, som aktiva i våra partier – arbetar med den här frågan. Men en viktig del är att arbeta vidare med att utveckla och stärka regelverket och, som jag sade i mitt svar, inte bara det utan kanske framför allt kontrollverksamheten så att vi ser att de här reglerna verkligen efterlevs. Där menar jag att EG-kommissionen har en viktig uppgift att tillse att medlemsstaterna implementerar, dvs. inför, reglerna och också efterlever dem. Där är det min uppfattning att kommissionen kan bli mer aktiv än vad den varit hittills. Det är naturligtvis en aspekt som vi från svensk sida ständigt återkommer till.

Anf. 46 RIGMOR AHLSTEDT (c):

Fru talman! Jordbruksministern säger i sitt svar att djurskyddslagstiftningen inte är harmoniserad inom EU. Jag skulle vilja ställa en följdfråga: Skulle det vara en fördel för djuren och för Sverige om djurskyddslagstiftningen var harmoniserad? Vi vill naturligtvis gärna i Sverige be-

stämman över oss själva, men vi är ändå medlemmar i EU – på gott och ont. Jag undrar alltså om det skulle vara till fördel att arbeta för att även djurskyddslagstiftningen skall bli harmoniserad.

Anf. 47 BIRGITTA GIDBLOM (s):

Fru talman! Visst är det bra att det reageras i många länder. Ju fler vi är, desto starkare är vi. Jag vill också framhålla att vi är väldigt många som ställer vårt hopp till ministern och den övriga regeringen när det gäller att få stopp på djurplågeriet.

Jag vill framhålla att jag tror att ministern gör allt som går att göra i den här frågan. Men jag vill också framhålla att det finns situationer för djuren i vårt eget land som måste förändras. Även i Sverige har vi ett bidrag för transport av levande djur. Jag tänker på rentransporter. Det är enligt min mening inte heller acceptabelt, eftersom det också är väldigt långa sträckor och någonting som jag hoppas inte förekommer mer.

Slutligen instämmer jag med ministern i att exportbidrag för levande djur helt skall avskaffas. Jag förutsätter att regeringen fortsätter att ännu mer intensivt arbeta för att förbättra djurskyddet inom EU.

Anf. 48 Jordbruksminister ANNIKA ÅHNBERG (s):

Fru talman! Frågan om vi skall arbeta för en mer harmoniserad lagstiftning på detta område eller inte är kanske för omfattande för att vi skall kunna ta ställning till den i en interpellationsdebatt. Men visst är det viktigt att vi hela tiden funderar över i vilka delar det kan vara ett värde att det gemensamma regelverket stärks när det gäller djurskydd och i vilka delar vi tycker att det framför allt är berättigat att behålla den nationella regleringen.

I det sammanhanget vill jag säga att en bra grund för det fortsatta arbetet är ju att djurskyddsfrågorna på ett annat sätt nu kommer att få betydelse genom att deras ställning i fördragstexterna stärks. I det som nu kallas Amsterdamfördraget och som är en utveckling av de tidigare s.k. grundlagar som den europeiska unionen har görs en tydligare markering av att djurskyddsfrågorna är viktiga, att såväl gemenskapen som medlemsstaterna vid utformning av gemenskapens politik om jordbruk, transport, inre marknad och forskning i full utsträckning skall ta hänsyn till djurens välbefinnande. Det betyder att här finns en grund för att gå vidare och just fundera över när det kan vara viktigt med en reglering på gemenskapsnivå av de här frågorna.

Jag delar uppfattningen att det förstås är oerhört viktigt att vi själva också när det gäller förhållanden i Sverige är noggranna med att tillämpa regelverken.

Transporter av renar förekommer. Det är t.ex. en konsekvens av att markanvändningen i de delar av landet där rennäringen bedrivs har förändrats så att man inte längre kan driva renar på det traditionella sättet utan ibland måste transportera dem mellan olika betesområden. Det är Jordbruksverket som har det centrala tillsynsansvaret för djurskyddet på det här området och kommunerna det lokala tillsynsansvaret. Självfallet är det viktigt, det är min uppfattning också, att myndigheterna centralt såväl som lokalt har en hög medvetenhetsnivå vad gäller att forma regler och ha en kontroll och tillsyn över reglerna. T.ex. diskuteras transport-

Prot. 1997/98:37

1 december

*Fel! Okänt
växelargument.*

fordons utformande just för oss i Sverige med tanke på de här transporterna.

Självfallet skall vi ha en mycket hög ambitionsnivå här hemma lika väl som i internationella sammanhang.

Anf. 49 RIGMOR AHLSTEDT (c):

Fru talman! Fru jordbruksminister! Jag tycker att vi kommer in på väldigt intressanta frågor, framför allt frågor om transporter.

Det jag slutligen skulle vilja säga är att vi skall verka väldigt aktivt för att ha närproducerad mat, framför allt inom Sverige. Med detta tackar jag för mig.

Anf. 50 Jordbruksminister ANNIKA ÅHNBERG (s):

Fru talman! Naturligtvis kan det vara en aspekt som är viktig att utveckla, men vi har också tänkt oss att ett alternativ till att transportera levande djur kan vara att transportera de färdiga produkterna eller de slaktade djuren. Det finns många vägar att gå för att förbättra djurskyddet här hemma i Sverige och i andra länder.

Fru talman! Låt mig avslutningsvis säga att jag är mycket glad över det starka stöd som finns hos den svenska opinionen och här i riksdagen när det gäller dessa frågor. Jag tror att det är en nödvändig beståndsdel för att vi skall kunna nå framgångar i det fortsatta viktiga arbetet på det här området.

Överläggningen var härmed avslutad.

10 § Svar på interpellation 1997/98:48 om grytprov med levande grävling

Anf. 51 Jordbruksminister ANNIKA ÅHNBERG (s):

Fru talman! Siw Persson har frågat mig när grytprov med levande grävling skall förbjudas.

Ett antal vilda djur kan orsaka så allvarliga skador på jordbruksgrödor, i yrkesmässiga trädgårdsodlingar och i vissa fall på andra djurarter att jakt för att förebygga skador av sådana djur är enda lösningen. Trafikskadade djur måste också kunna eftersökas och avlivas. Vid utbrott av smittsamma sjukdomar kan skyddsjakt vara nödvändig. Räv, grävling och mårddhund är exempel på vilda djur som kan förorsaka stora skador. De bor i gryt och är därför svåra att jaga vid konventionell jakt. Det är därför nödvändigt att i vissa fall bedriva jakt i gryt under jord.

Grytanlagsprov genomförs i syfte att testa blivande grythundars fysiska och mentala egenskaper för jakt och eftersök på räv, grävling och mårddhund. En förutsättning för jakten är givetvis att den bedrivs på ett från djurskyddssynpunkt godtagbart sätt och att de hundar som skall jaga under jord är förberedda på bästa tänkbara sätt. Det är inte acceptabelt att använda hundar som genom olämpligt beteende riskerar att skada både bytesdjur och sig själva.

Frågan om huruvida träning och prov för grythundar med levande grävling är förenligt med djurskyddslagens (1988:534) bestämmelser

utreddes år 1993 av Statens jordbruksverk i samråd med Statens veterinärmedicinska anstalt. Jordbruksverkets bedömning var då att verksamheten inte kan anses ge upphov till djurplågeri vare sig för hundar eller grävlingar.

Efter Jordbruksverkets utredning fick verket genom en ändring i jaktförordningen (1987:905) bemyndigande att i samråd med Naturvårdsverket utfärda föreskrifter om hur provgryt skall vara utformade.

Praktiska regler för grytprov har antagits av Svenska Kennelklubben. De har nyligen reviderats. I dessa anges hur de olika proven skall gå till, hur provgrytet skall vara konstruerat och efter vilka kriterier hundarna bedöms.

I djurskyddslagen anges bl.a. att djur skall skyddas från onödigt lidande. Det är de berörda myndigheternas uppgift att kontinuerligt se över gällande bestämmelser så att ny kunskap och ny teknik som bidrar till ett bättre djurskydd tas i praktiskt bruk. Enligt vad jag har inhämtat håller Jordbruksverket för närvarande på med en översyn av frågan.

Anf. 52 SIW PERSSON (fp):

Fru talman! Jag vill tacka för svaret, men jag tycker att det är obegripligt att en svensk jordbruksminister med ansvar för att djur inte plågas försvarar *bloodsports* och tillåter kvalificerat hemfridsbrott. Vi vet att grythundsprov är djurplågeri. Från etisk synpunkt är det helt förkastligt att utnyttja viltfångade djur som saknar alla möjligheter att fly.

Det var år 1889 som man började att använda grävlingar vid prov för grythundar. Nu är vi snart i slutet av år 1997. Grytjakt med hund är inte en acceptabel jaktform som hör hemma i slutet av 1900-talet. Den hörde måhända hemma i slutet av 1800-talet, men definitivt inte nu.

Jordbruksministern säger att grävlingar gör stora skador. Det stämmer inte. Till att börja med saknas det relevant statistik. Grävlingar är egentligen nyttodjur. Förutom att grävlingen använder sig av dagmaskar som är den huvudsakliga födan håller den rent genom att äta as.

Jordbruksministern säger också att grävlingar är svåra att jaga vid konventionell jakt. Det stämmer inte heller. Om målsättningen är att fånga alla grävlingar i ett område är det effektivast att använda fällor eller ställande hund. Det är också viktigt att komma ihåg att det är lätt att vänta ut grävlingen utanför grytet till dess att den kommer fram.

Vi vet också att det är otroligt svårt att få upp en grävling ur ett gryt. Grävlingens naturliga sätt att komma undan fienden är att gå ned i grytet. Resultatet av jakten blir vanligen en vild batalj där det ena djuret eller båda djuren skadas, oavsett hur vältränade de är. Det är inte ovanligt med svåra bitskador i huvudet på hunden, och det är inte heller ovanligt med skador på grävlingen.

Det måste innebära en svår stress för grävlingen att få ned hunden i grytet. Det säger också flera experter på grävlingar. Då kommer jag in på djurskyddslagen och dess förarbeten där det sägs att djuren skall skyddas, inte bara mot fysiskt utan även mot psykiskt lidande. Med psykiskt lidande innefattas även ångest.

Då kommer jag in på den utredning som jordbruksministern hänvisade till, den utredning som Jordbruksverket gjorde, men som man aldrig fullföljde. Denna utredning ligger till grund för Naturvårdsverkets fattade beslut, och jordbruksministern behandlar den som komplett.

Prot. 1997/98:37

1 december

*Fel! Okänt
växelargument.*

*Fel! Okänt
växelargument.*

Utredningen saknar medverkan av etolog, eller beteendevetare. Statens veterinärmedicinska anstalt, som skulle utföra den aktuella studien, tyckte att det var ett så fantastiskt viktigt arbete att man lät det bli ett seminariearbete för ett par veterinärstuderande.

När resultatet av undersökningen sändes på remiss bestod det av en beteendestudie där förädlade praktiska prov inte var klara. Den experimentella delen redovisade inga mätvärden på pulsfrekvens eller kroppstemperatur. Tala om för mig, jordbruksministern, hur ni kan intyga att en i sitt bo hetsad grävling inte känner ångest och psykiskt lidande när inte ens utredningen har redovisat det!

I april 1997 lovade Veterinärmedicinska anstalten att Naturvårdsverket skulle redovisa ett slutligt resultat senare under samma år. Det har fortfarande inte kommit. Naturvårdsverket fattade ett beslut och tackade SVA för en beteendestudie som inte är genomförd. Så här gör man om man vill baxa fram ett beslut som passar vissa syften.

Anf. 53 Jordbruksminister ANNIKA ÅHNBERG (s):

Fru talman! Vi talar faktiskt inte om de tävlingar som Siw Persson hänvisar till och som bedrevs så tidigt som för hundra år sedan och sedan fortsatte att bedrivas långt in på 1900-talet. Det är givetvis viktigt att det inte förekommer någon tävlingsverksamhet över huvud taget. Tendenser i den riktningen har vi ju sett, men dessa skall naturligtvis stävjas.

Den frågeställning som interpellanten vidgar diskussionen till – i alla fall antydningssvis – är om grytjakt över huvud taget bör vara tillåten. Siw Persson nämnde också vissa argument mot att man skulle ha en sådan grytjakt, men hon sade ingenting om andra aspekter som också finns med som grundläggande skäl för att man ändå tillåter en sådan jakt i samhället, t.ex. möjligheten att eftersöka trafikskadade eller sjuka djur.

Även om det för alltför långt att föra den diskussionen nu är det i alla fall en aspekt som vi måste fundera över, nämligen: Om grytjakt skall tillåtas behöver man i så fall på något sätt testa hundar med avseende på lämpliga anlag? Behöver man förbereda dem för att klara den här typen av uppgifter? Här har myndigheter – och det är oerhört viktigt – kontinuerligt en uppgift att se över om det finns modeller för att göra det hela bättre. Jag delar uppfattningen att man inte skall acceptera en form av verksamhet som innebär djurplågeri eller som baserar sig på förlegade kunskaper. Enligt min uppfattning är det oerhört viktigt att myndigheterna har ett mycket aktivt förhållningssätt i syfte att åstadkomma en bra utveckling på detta område.

Självfallet skall djurskyddslagen följas. Som jag sade i mitt svar har jag inhämtat att Jordbruksverket för närvarande håller på med en översyn av den här frågan. Jag bedömer den översynen som mycket betydelsefull och skulle gärna se att vi återkommer till en diskussion i frågan när den översynen – som jag hoppas – inom kort kommer att vara färdig.

Anf. 54 SIW PERSSON (fp):

Fru talman! Experter som kan det här hävdar med bestämdhet att det finns alternativa metoder för anlagstester.

Det är också konstigt att jägare påstår att hunden måste få känna på grävlingen så att den kan lära sig att undvika skador vid jakt. Det är mot-

sägelsefullt. Först måste alltså blodvite uppstå under träning för att det senare skall kunna undvikas vid jakt.

Den grupp som skulle utreda det hela, som jag nämnde, har inte varit fullständig och har inte kommit fram till ett fullständigt resultat. Det är mycket beklagligt.

Låt mig också passa på att säga att det är Kennelklubben som skall kontrollera det här. Det gör man också när det gäller registrerade hundar. Just de proven minskar starkt i antal. Men det finns andra prov som ökar starkt i antal, och det är de som sker med icke renrasiga och ej registrerade hundar. Där sköter inte Kennelklubben kontrollen.

Då vill jag fråga jordbruksministern: Hur ser man till att detta sker på ett något så när vettigt sätt?

Grävlingen är fredad i flera länder, t.ex. Danmark, Holland och Storbritannien. Steg för steg har det moderna samhället bannlyst sådana avarter som björnhets, tjurhets och hundhets. I förra veckan tog t.ex. Storbritannien det viktiga steget att avskaffa sin rävjakt.

Vi i Sverige fördömer i mycket starka ordalag djurhets, i varje fall så länge det sker utomlands eller ovan jord. I lagens namn tillåter då jordbruksministern att man i Sverige utövar blodsporten hundhets mot grävling i deras eget hem utan en rimlig chans att fly. Jag kan konstatera att det är den svenska regeringens policy: djur ovan jord skall helst inte utsättas för djurplågeri, men djur under jord är fredlösa.

Anf. 55 Jordbruksminister ANNIKA ÅHNBERG (s):

Fru talman! Det är uppenbart att Siw Persson och jag har helt olika information i den här frågan. Jag kan inte alls känna igen den information som jag har fått från olika myndigheter och experter i det som Siw Persson här ger uttryck för. Jag tycker att hon tar hela problemet lättvindigt och beskriver anlagstesterna och förberedelserna på ett sätt som inte är med verkligheten helt överensstämmande.

För själva grytjakten – Siw Persson kallar det kvalificerat hemfridsbrott – måste man konstatera att det kanske skulle bli än mer fruktansvärt om hundar som var helt olämpliga för uppgiften släpptes ned i gryten. Det kanske skulle få mer förödande konsekvenser såväl för hundarna som för bytesdjuren. Jag är inte säker på att man kan lämna den frågan helt åt sidan. Jag tror att man måste fundera över hur man skall förbereda hundar. Att t.ex. förbereda hundar genom att skilja dem från bytesdjuret med ett galler vid tester är knappast någon bra metod. Det har visat sig stimulera ett helt felaktigt beteende hos hunden och gör att den tappar respekten för bytesdjuret. Jag tror inte att det är en metod som någon förespråkar.

När det gäller eventuell grytjakt som sker med blandrashundar och där verksamheten inte är seriös har vi möjligheter att arbeta med detta genom föreskrifter från de berörda myndigheterna och från deras utövande av sin myndighetsuppgift, nämligen att kontrollera och följa verksamheter på olika områden.

Låt mig återigen säga att jag fäster stort avseende vid det arbete som Jordbruksverket nu bedriver och ser fram mot att det inom en snar framtid skall komma med sin översyn av frågan. Låt oss då återvända till diskussionen med det nya arbetet från Jordbruksverket. Jag delar givetvis

Prot. 1997/98:37

1 december

*Fel! Okänt
växelargument.*

*Felt Okänt
innehålligment.*

uppfattningen att regler och föreskrifter på det här området skall vara baserade på vår djurskyddslag.

Anf. 56 SIW PERSSON (fp):

Fru talman! Jag beklagar att vi tydligen har olika informationskällor. Jag kan gärna lämna över mitt material. Det är bara att konstatera att det är bedrövligt om den information som jag har är okänd för ministern.

Jag måste säga att det är oförskämt av ministern att påstå att jag tar problemet lättvindigt. Jag tar det här problemet på största allvar från djurets synpunkt, när det gäller både hundarna och grävlingarna. Jag och alla de som jobbar aktivt med djurskyddsfrågor – jag står alltså inte ensam här – hävdar med bestämdhet att det nu måste vara slut på hundhetsen mot grävlingar. Hundar skall inte släppas ned i gryt vid jakt. Om detta över huvud taget skall fortsätta skall det ske ovan jord. Allt annat är kvalificerat djurplågeri.

Jag vill sluta med det som jag sade tidigare. Jag hoppas verkligen att vi i Sverige kan fatta ett beslut som innebär att djur har samma rättigheter att leva ett något så när fredat liv såväl under jord som ovan jord.

Anf. 57 Jordbruksminister ANNIKA ÅHNBERG (s):

Fru talman! Låt mig bara avslutningsvis säga än en gång att jag tycker att det är viktigt att Jordbruksverket gör en översyn av hela frågan. Den får naturligtvis röra eventuella regler för test och förberedelser när det gäller grytjakt men också själva grundfrågan i sig, hur vi skall se på grytjakten.

Låt mig också säga att det finns all anledning att återkomma till diskussionen kring den här mycket omdebatterade jaktformen och förberedelserna för hundar. Det är min mycket starka förhoppning att Jordbruksverket inom en snar framtid skall leverera sin översyn till oss på departementet så att vi mot bakgrund av de nya informationerna och kunskaperna kan fortsätta att föra den här diskussionen, givetvis med syftet att djurskyddslagen skall respekteras och att djur skall behandlas så att de har möjlighet att leva på ett bra sätt, vilket naturligtvis gäller såväl vilda djur som tama djur.

Överläggningen var härmed avslutad.

11 § Anmälan om inkommen faktapromemoria om förslag från Europeiska kommissionen

Talmannen meddelade att följande faktapromemoria om förslag från Europeiska kommissionen inkommit och delats till kammarens ledamöter:

Förslag till rådets förordning om avbrytande av vissa ekonomiska förbindelser med Sierra Leone *KOM (97) 545*

12 § Hänvisning av ärende till utskott

13 § Förnyad bordläggning

Föredrogs men bordlades åter
Lagutskottets betänkande 1997/98:LU6
Socialförsäkringsutskottets betänkande 1997/98:SfU6

14 § Bordläggning

Anmälades och bordlades
Skatteutskottets betänkanden
1997/98:SkU1 Anslag till Skatteförvaltningen och Tullverket
1997/98:SkU5 Skydd för förföljda personer, samordningsnummer, m.m.
1997/98:SkU6 Utvidgade möjligheter till inköp mot försäkran enligt
lagen om skatt på energi, m.m.
1997/98:SkU8 Sveriges tillträde till CIS-konventionen och ny lag om
Tullverkets brottsregister

15 § Anmälan om interpellation

Anmälades att följande interpellation framställdes

den 1 december

1997/98:94 av *Kerstin Heinemann* (fp) till socialministern
Hemtjänsten

Interpellationen redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabb-
protokoll tisdagen den 9 december.

16 § Anmälan om frågor för skriftliga svar

Anmälades att följande frågor för skriftliga svar framställdes

den 1 december

1997/98:203 av *Birgitta Wichne* (m) till socialministern
Frysförvarade befruktade ägg
1997/98:204 av *Göran Haggglund* (kd) till kommunikationsministern
Uran i flygplan
1997/98:205 av *Eva Zetterberg* (v) till socialministern
Barnkonventionen och kommunerna
1997/98:206 av *Ewa Larsson* (mp) till justitieministern

1997/98:207 av *Ragnhild Pohanka* (mp) till statsrådet Pierre Schori
Sveriges behandling av asylsökande från Iran

1997/98:208 av *Ewa Larsson* (mp) till justitieministern
Polisen och informationstekniken

Prot. 1997/98:37
1 december

*Fel! Okänt
växelargument.*

Frågorna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll
tisdagen den 9 december.

17 § Kammaren åtskildes kl. 12.57.

Förhandlingarna leddes
av tredje vice talmannen från sammanträdets början t.o.m. 8 § anf. 34
(delvis) och
av talmannen därefter till sammanträdets slut.

Vid protokollet

TOM T:SON THYBLAD

/Barbro Nordström

*Fel! Okänt
växelargument.*

Innehållsförteckning

1 § Justering av protokoll	1
2 § Meddelande om information från regeringen	1
3 § Svar på interpellation 1997/98:74 om säkerhetskontroll som skäl för nekat uppehållstillstånd	1
Anf. 1 Statsrådet PIERRE SCHORI (s).....	1
Anf. 2 HENRIK S JÄRREL (m)	3
Anf. 3 Statsrådet PIERRE SCHORI (s).....	4
Anf. 4 HENRIK S JÄRREL (m)	4
4 § Svar på interpellation 1997/98:77 om biståndspolitiken och kampen för mänskliga rättigheter	5
Anf. 5 Statsrådet PIERRE SCHORI (s).....	5
Anf. 6 VIOLA FURUBJELKE (s)	7
Anf. 7 BERTIL PERSSON (m).....	8
Anf. 8 Statsrådet PIERRE SCHORI (s).....	8
Anf. 9 VIOLA FURUBJELKE (s)	9
Anf. 10 BERTIL PERSSON (m).....	10
Anf. 11 Statsrådet PIERRE SCHORI (s).....	11
5 § Svar på interpellation 1997/98:88 om etniska och religiösa friskolor	12
Anf. 12 Statsrådet LEIF BLOMBERG (s)	12
Anf. 13 ANNIKA JONSELL (m).....	13
Anf. 14 Statsrådet LEIF BLOMBERG (s)	14
Anf. 15 ANNIKA JONSELL (m).....	15
Anf. 16 Statsrådet LEIF BLOMBERG (s)	15
Anf. 17 ANNIKA JONSELL (m).....	16
Anf. 18 Statsrådet LEIF BLOMBERG (s)	17
6 § Svar på interpellation 1997/98:49 om barnbidrag till soci- albidragstagare	17
Anf. 19 Statsrådet MAJ-INGER KLINGVALL (s).....	17
Anf. 20 MARIE ENGSTRÖM (v)	19
Anf. 21 Statsrådet MAJ-INGER KLINGVALL (s).....	20
Anf. 22 MARIE ENGSTRÖM (v)	21
Anf. 23 Statsrådet MAJ-INGER KLINGVALL (s).....	22
Anf. 24 MARIE ENGSTRÖM (v)	22
Anf. 25 Statsrådet MAJ-INGER KLINGVALL (s).....	23
7 § Svar på interpellation 1997/98:69 om enskildas möjlighet- er att planera sina liv och statliga beslut	23
Anf. 26 Statsrådet MAJ-INGER KLINGVALL (s).....	23
Anf. 27 MIKAEL JANSON (fp).....	25
Anf. 28 Statsrådet MAJ-INGER KLINGVALL (s).....	26
Anf. 29 MIKAEL JANSON (fp).....	27
Anf. 30 Statsrådet MAJ-INGER KLINGVALL (s).....	28
Anf. 31 MIKAEL JANSON (fp).....	28
8 § Svar på interpellationerna 1997/98:47 och 58 om salmo- nella i importerat kött.....	29

Anf. 32 Jordbruksminister ANNIKA ÅHNBERG (s)	29	Prot. 1997/98:37
Anf. 33 RIGMOR AHLSTEDT (c)	30	1 december
Anf. 34 MAGGI MIKAELSSON (v)	31	
Anf. 35 Jordbruksminister ANNIKA ÅHNBERG (s)	32	
Anf. 36 RIGMOR AHLSTEDT (c)	33	
Anf. 37 MAGGI MIKAELSSON (v)	33	
Anf. 38 Jordbruksminister ANNIKA ÅHNBERG (s)	34	
Anf. 39 RIGMOR AHLSTEDT (c)	36	
Anf. 40 MAGGI MIKAELSSON (v)	36	
Anf. 41 Jordbruksminister ANNIKA ÅHNBERG (s)	36	
9 § Svar på interpellation 1997/98:54 om EU:s djurskyddslag-		
stiftning	37	
Anf. 42 Jordbruksminister ANNIKA ÅHNBERG (s)	37	
Anf. 43 RIGMOR AHLSTEDT (c)	38	
Anf. 44 BIRGITTA GIDBLÖM (s)	39	
Anf. 45 Jordbruksminister ANNIKA ÅHNBERG (s)	39	
Anf. 46 RIGMOR AHLSTEDT (c)	40	
Anf. 47 BIRGITTA GIDBLÖM (s)	41	
Anf. 48 Jordbruksminister ANNIKA ÅHNBERG (s)	41	
Anf. 49 RIGMOR AHLSTEDT (c)	42	
Anf. 50 Jordbruksminister ANNIKA ÅHNBERG (s)	42	
10 § Svar på interpellation 1997/98:48 om grytprov med le-		
vande grävling	42	
Anf. 51 Jordbruksminister ANNIKA ÅHNBERG (s)	42	
Anf. 52 SIW PERSSON (fp)	43	
Anf. 53 Jordbruksminister ANNIKA ÅHNBERG (s)	44	
Anf. 54 SIW PERSSON (fp)	44	
Anf. 55 Jordbruksminister ANNIKA ÅHNBERG (s)	45	
Anf. 56 SIW PERSSON (fp)	46	
Anf. 57 Jordbruksminister ANNIKA ÅHNBERG (s)	46	
11 § Anmälan om inkommen faktapromemoria om förslag		
från Europeiska kommissionen	46	
12 § Hänvisning av ärende till utskott	46	
13 § Förnyad bordläggning	47	
14 § Bordläggning	47	
15 § Anmälan om interpellation	47	
16 § Anmälan om frågor för skriftliga svar	47	
17 § Kammaren åtskildes kl. 12.57	49	

